

Motion till riksdagen 2013/14:Kr339

av **Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)**

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund, fritid, idrott, civilsamhälle, folkrörelser, folkbildning

Sammanfattning

Förslag med anslagsförändringar

Den socialdemokratiska budgeten på kulturområdet präglas av att vi vill skapa fler jobb, öka tillgängligheten till kultur, samt öka insatser för folkbildning och utbildning. Det gör vi genom en stark budget och vi satsar 584 miljoner kronor mer än regeringen inom utgiftsområdet.

Insatser som leder till jobb och näringslivsutveckling:

- ? En 33-procentig ökning av scenkonstallianserna, 20 miljoner kronor och 95 nya anställningar.
- ? Kulturarvslyftet läggs ner och att man istället satsar på det som beprövat fungerar – 222 Accessjobb inom kulturområdet. + 74 miljoner kronor.
- ? Extratjänster, bland annat inom ideell sektor inom utgiftsområde 14.
- ? En satsning på besöksnäringen + 50 mkr inom utgiftsområde 24.

Vi vill öka tillgängligheten till kultur och idrott och satsar på barn och unga.

Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott. Vi avsätter 350 miljoner kronor:

- ? 300 miljoner kronor till Handslag med föreningslivet (varav + 272 miljoner kronor till Riksidrottsförbundet och 28 miljoner kronor till Svenskt Friluftsliv).
- ? 50 miljoner kronor till ett stimulansbidrag till musik- och kulturskolor.
- ? Fri entré på statliga museer + 80 miljoner kronor.

Vi investerar i folkbildning och utbildning:

Fel! Okänt namn på

- ? 1 000 nya (utöver de 1 000 som regeringen föreslår) helårsutbildningsplatser inom folkhögskolan inom ramen för Utbildningskontraktet (+ 60 miljoner kronor).

Övriga förslag

- ? Internationalisering och mångfald.
- ? Besöksnäringen och kulturella och kreativa näringar.
- ? En utvärdering av Skapande skola.
- ? Återinföra estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen.
- ? Betydelsen av kultur och hälsa.
- ? Vikten av ett jämställt kulturliv.
- ? Direktiv till ombyggnaden av Operan.
- ? En översyn av musik- och kulturskolan.
- ? Insatser för läsfrämjande.
- ? En nationell biblioteksstrategi.
- ? Skolbibliotekslagen ska efterlevas.
- ? Vi ska värna MU-avtalet och enprocentsregeln inom konstområdet.
- ? Stärka kulturskaparna.
- ? Ansvar för det industriella kulturarvet.
- ? Utredda kulturmiljöer till minne av kända svenskar.
- ? Digitalisering av filmarvet.
- ? Förslag inom det ungdomspolitiska området.
- ? Granskningsnämndens roll.
- ? Politik för det civila samhället.
- ? Avskaffa skattereduktion för gåvor till vissa ideella organisationer.
- ? Översyn av ideella föreningars verksamhet jämfört med privat näringsverksamhet.
- ? Årliga överläggningar om folkbildningsanslaget.
- ? Inrätta en evenemangslista – alla ska fritt kunna se stora idrottsevenemang på tv.
- ? Motverka höga avgifter inom idrotten.
- ? Om Svenskt Friluftslivs hemvist.
- ? Förslag om att kunna kombinera elitidrott med utbildning.
- ? Om lika villkor för flickor och pojkar inom idrotten.
- ? Om sexuella övergrepp på barn i idrottsmiljöer.
- ? Motverka läktarvåld.

Innehåll

Sammanfattning	1
Förslag med anslagsförändringar	1
Övriga förslag	2
Innehåll	3
Förslag till riksdagsbeslut	5
Motivering.....	8
Inledning	8
En bra kulturpolitik skapar ett kreativt Sverige.....	8
Kunskap och arbete bygger Sverige	10
Alla ska ha tillgång till kultur och en god fritid	10
Utan kulturskapare ingen kultur	10
Förslag med anslagsförändringar	11
Utökning av scenkonstallianserna	11
Anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	11
Fri entré på statliga museer	12
Anslag 8:1 Centrala museer	12
Utökad satsning på folkhögskolorna	12
Anslag 14:2 Bidrag till folkbildningen.....	12
Access – Bevara, vårda, tillgängliggöra! (nytt anslag).....	13
Alla barn och unga och har rätt till kultur och idrott	14
Handslog med föreningslivet.....	15
Stimulansbidrag till musik- och kulturskolan.....	15
Utveckla musik- och kulturskolan.....	15
Övriga förslag	17
Kulturområdesövergripande förslag.....	17
Internationalisering och mångfald.....	17
Kulturella och kreativa näringar och besöksnäring (inom utgiftsområde 24)	17
Skapande skola.....	19
Regional kulturverksamhet – kultursamverkansmodellen.....	20
Kultur och hälsa	21
Ett jämställt kulturliv.....	21
Hbt-frågor inom kultur och idrott.....	22
Teater, dans, musik	22
Renovering och ombyggnad av Kungliga Operan	22
Ideella kultur- och musikarrangörer	23
Litteratur, läsande och språk	23
Läslyft! Insatser för läsfrämjande.....	23
Nationell biblioteksstrategi	25
Hälften av alla barn saknar skolbibliotek – trots lagstiftning	26
Institutet för språk och folkminnen	27
Bild och form	27
Bildkonstnärerna och MU-avtalet	27
Enprocentsregeln.....	28

Fel! Okänt namn på

Kulturskaparnas villkor	28
En strategi för att stärka kulturskaparnas villkor	28
Scenkonstpensionerna	29
Kulturmiljö	29
Sveriges industriella kulturarv – vem tar ansvar?.....	29
Kulturmiljöer till minne av kända svenskar.....	30
Film	30
Digitalisering av biografier och digitalisering av filmarvet	30
Ungdomspolitik	31
Investera i våra ungdomar	31
Medier	33
Radio och tv i allmänhetens tjänst	33
Granskningsnämndens roll och utökade uppdrag	33
Finska språkets geografiska avgränsning i presstödsförordningen	33
Politik för det civila samhället.....	34
Ett starkt och levande civilsamhälle	34
Folk rörelsepolitik, en politik för det civila samhället	34
Finansiellt stöd till civilsamhällets organisationer.....	36
Skattereduktion för gåvor till vissa ideella organisationer.....	37
Ideell föreningsverksamhet – privat näringsverksamhet	37
Bakgrund	37
EU-kommissionen och momsfrågan.....	38
Marknadsdomstolen och konkurrensfrågan.....	38
Livsmedelsverket och föreningars serveringsverksamhet	39
Konsumentverket om medlemmar som kunder	40
Arbetsmiljöverket om minderårigas arbete	40
Konkurrensverket om föreningars försäljning	40
Fortifikationsverket syn på uthyrning av mark.....	40
Glidningens konsekvenser.....	41
Folkbildning	42
Idrott och friluftsliv	44
Alla ska fritt kunna se stora idrottsevenemang – inrätta en evenemangslista.....	44
Idrotten en del av välfärden.....	45
Svenskt Friluftsliv	46
Elitidrottarens möjlighet att kombinera idrott och studier	46
Lika villkor för pojkar och flickor inom idrotten	47
Sexuella övergrepp på barn i idrottsmiljöer.....	47
Brottslighet i samband med idrottsarrangemang – stoppa huliganerna!.....	47

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2014 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trosamfund och fritid enligt uppställningen under avsnittet Motivering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet inom scenkonstallianserna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att på sikt verka för fri entré på regionala museer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör samarbeta med folkhögskolor avseende rekrytering av studerande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga ned Kulturarvslyftet och införa ett nytt Accessprojekt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet inom Accessprojektet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om extratjänster.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alla barns och ungas rätt till kultur och idrott.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av musik- och kulturskolorna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell strategi, m.fl. frågor för musik- och kulturskolor.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationalisering och mångfald.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kulturella och kreativa näringar samt besöksnäringen.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Umeå Europas kulturhuvudstad 2014.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasiet.³
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bl.a. en fördjupad utvärdering av Skapande skola.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regional kulturverksamhet – kultursamverkansmodellen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kultur och hälsa.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett jämställt kulturliv och könsuppdelad statistik samt jämställdhet mellan könen i all statlig bidragsgivning på kulturområdet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hbt-frågor inom kultur och idrott.

Fel! Okänt namn på

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om renovering och ombyggnad av Kungliga Operan.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ideella kultur- och musikarrangörer.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för läsfrämjande, bl.a. de 15 miljoner kronor Statens kulturråd erhållit för läsfrämjande insatser.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi som ska tillse att inga skolhuvudmän bryter mot lagen avseende skolbibliotek.³
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Institutet för språk och folkminnen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktlinjer avseende MU-avtalet för institutioner med statliga bidrag.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Statens kulturråd i uppdrag att se över hur MU-avtalet efterlevs.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om enprocentsregeln.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om scenkonstpensionerna.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för det industriella kulturarvet.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kulturmiljöer till minne av kända svenskar.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om digitalisering av biografier och digitalisering av filmarvet.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomspolitiken.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i Ungdomsstyrelsens bidragsgivning prioritera organisationer och projekt som arbetar mot intolerans.
36. Riksdagen avslår att Granskningsnämnden ges ett utökat uppdrag och därmed inte heller medel för detta uppdrag.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finska språkets geografiska avgränsning i presstödsförordningen.⁴
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett starkt och levande civilsamhälle.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en politik för det civila samhället.

Fel! Okänt namn på

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansiellt stöd till det civila samhället.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skattereduktion för gåvor till vissa ideella organisationer.⁵
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av frågor som rör ideell föreningsverksamhet i jämförelse med privat näringsverksamhet.⁵
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om årliga överläggningar om folkbildningsanslaget.
44. Riksdagen avslår regeringens förslag om att öronmärka medel ur folkbildningsanslaget för läsfrämjande insatser.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av en evenemangslista.⁴
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna idrotten som en del av vår gemensamma välfärd.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgifter inom idrottsrörelsen.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenskt Friluftslivs departementshemvist.⁴
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja en utveckling så att elitidrottare kan kombinera idrott och studier.³
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta ett samlat nationellt program för idrottsmäns möjligheter till yrkeskarriär.³
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge lika möjligheter till flickor och pojkar att utöva idrott.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuella övergrepp på barn i idrottsmiljöer.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om brott i samband med idrottsevenemang.⁶

¹ Yrkande 7 hänvisat till AU.

² Yrkande 12 hänvisat till NU.

³ Yrkandena 14, 24, 49 och 50 hänvisade till UbU.

⁴ Yrkandena 37, 45 och 48 hänvisade till KU.

⁵ Yrkandena 41 och 42 hänvisade till SkU.

⁶ Yrkande 53 hänvisat till JuU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslags- förändring
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete <i>Ökat stöd till scenkonstallianserna, 20 miljoner kronor</i>	243 668	20 000
8:1 Centrala museer <i>Fri entré på statliga museer, 80 miljoner kronor</i>	1 006 469	
13:1 Stöd till idrotten Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott <i>Handslag med föreningslivet, 272 miljoner kronor</i>	1 705 451	272 000
13:4 Stöd till friluftorganisationer Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott <i>Handslag med föreningslivet, 28 miljoner kronor</i>	27 785	28 000
14:1 Folkbildning <i>1 000 nya utbildningsplatser (helår, 60 miljoner kronor)</i>	3 624 840	60 000
Nytt anslag: <i>Jobbskapande projekt inom kulturområdet</i> <i>Access, anställningar inom kulturområdet, 74 miljoner kronor</i>		74 000
Nytt anslag: Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott <i>Stimulansbidrag till musik- och kulturskolan, 50 miljoner kronor</i>		50 000
Summa		584 000

Inledning

En bra kulturpolitik skapar ett kreativt Sverige

Vi vill ha ett kreativt Sverige med ett kulturliv som underhåller, ifrågasätter och ställer saker på sin spets. Kultur känner inga gränser. Kultur i alla dess former hjälper oss att vidga perspektiven, få nya tankar och nya idéer. Kultur i alla dess former måste alltid ges utrymme att utvecklas – annars dör den. Vi påverkas alla av kulturen och massmedierna i det samhälle vi lever i. Men vi kan också själva påverka dem. Därför är ett levande kulturliv och en mångfald av röster i den offentliga debatten livsviktigt för ett modernt och dynamiskt demokratiskt samhälle.

Den socialdemokratiska kulturpolitiken tar sin utgångspunkt i vår absoluta tilltro till att alla människor ska ha rätt till att ta del av kultur och utöva kultur. Genom en prioritering av barn och unga och en satsning på integration, folkbildning och jämställdhet kan kulturen spridas till fler.

Aldrig förr har kultur och media spelat en större roll i människors liv än idag. Att läsa en bok, höra en ny låt, lyssna på ett radioprogram eller se sina barn spela ett instrument eller uppträda i en teaterpjäs kan stimulera till glädje och njutning, men också provocera och engagera.

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater ser kulturen som en viktig del av välfärden. Konsten och kulturen är starka krafter som kan bidra till att skapa ett rikare samhälle att leva i. Vi vill därför släppa loss kraften i kulturen och stärka och utveckla den kreativitet, sprängkraft och möjlighet som finns i konst och kultur. Det är viktigt eftersom kultur och även media har ett värde i sig – som fria och oberoende aktörer, men också för att många av framtidens jobb finns inom kulturen och de kreativa näringarna. En grundläggande förutsättning för detta är att vi ser den kulturella infrastrukturen som ett gemensamt ansvar. Folkbildningen med dess bildningssträvanden, och sitt fokus på det livslånga lärandet, ska utvecklas. I en socialdemokratisk kulturpolitik är amatörkulturen och det professionella kulturlivet varandras förutsättningar. Vi vill uppmuntra engagemang.

Kultur och media är viktiga därför att de kan kanalisera protester mot orättvisor, utgöra en arena för samtal och debatt, eller granska och ifrågasätta makthavare och rådande strukturer. Kultur och media är viktiga därför att de skapar möjligheter för oss att formulera drömmar, ge uttryck för känslor och skapa identitet. Kultur och media kan hjälpa oss att upptäcka nya idéer och perspektiv, ge inspiration, vägledning och inte minst värderingar.

Om jobben är det som skapar ekonomisk självständighet och tillväxt, och välfärd är det som gör att vi alla kan färdas väl genom livets upp- och nedgångar, så är kultur det vi fyller livet med, som ger det innebörd, och som hjälper oss att förstå både oss själva, andra och det samhälle vi lever i. Den som påstår att det är oviktigt ser inte möjligheter och behov i ett modernt och progressivt samhälle.

Att skapa förutsättningar för kultur att blomstra är att skapa förutsättningar för ett levande demokratiskt samhälle. Att ge utrymme för konstnärer och amatörer att uttrycka sig konstnärligt är berikande för ett kreativt samhälle. Sverige behöver mer, inte mindre, kreativitet för att lösa alla de komplicerade samhällsproblem vi står inför.

Under den borgerliga regeringen har kulturen hamnat i skymundan. Regeringens kulturpolitik har präglats av passivitet, låg prioritet och få nya idéer eller visioner. Kulturskaparnas villkor har försämrats kraftigt. Den fria entrén på museerna har avskaffats. Vi vill inte ha en kultur- och mediepolitik som präglas av bristande intresse, resurser och visioner. Det skapar ett tråkigare och mindre utvecklande samhälle med mindre kreativitet, färre röster i det offentliga samtalet och minskad tillgänglighet för alla som vill njuta och inspireras av kultur och media. En borgerlig kultur- och mediepolitik innebär mer makt åt kommersiella intressen. Det begränsar och reducerar kulturen och media till enbart det som är ekonomiskt lönsamt. Med en borgerlig kultur- och mediepolitik får vi tyvärr mera enfald istället för mångfald.

Statens utgifter för kultur uppgick 2011 till cirka 10,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med cirka 17 procent från år 2000 till år 2011. Den större delen av ökningen, cirka 15 procent, ägde rum fram till och med 2006. Den borgerliga regeringen har i debatten påstått att kulturbudgeten har ökat men

Fel! Okänt namn på

det är nu klarlagt att nästan hela ökningen från 2000 till 2011 skedde under det socialdemokratiska regeringsinnehavet.¹

Kunskap och arbete bygger Sverige

Vi socialdemokrater vill satsa på jobb och utbildning. För att stå starka i framtiden måste vi i Sverige konkurrera med hög kompetens och goda arbetsvillkor och inte med låga löner. Vi vill utöka antalet folkhögskoleplatser för de unga som är arbetslösa och utan gymnasiekompetens, utöver vad regeringen föreslår. Den fria och frivilliga folkbildningen är en verksamhet som ska värnas. Vi socialdemokrater vill driva en framåtsyftande folkbildningspolitik som tar avstamp i dagens mångfaldssamhälle. Kultur och kreativitet är viktigt för utveckling av ett kreativt näringsliv och kultur visar ofta goda resultat avseende att skapa tillväxt. Vi satsar på besöksnäringen och tror att kulturlivet när det gäller destinationsutvecklingen kan spela en viktig roll.

Alla ska ha tillgång till kultur och en god fritid

Tillgången till kultur ska inte göras beroende av enskildas betalningsförmåga. En viktig tillgänglighetsfråga är fri entré på våra statliga museer.

Vi vill skapa ett samhälle där alla får plats och har tillgång till våra samhälleliga kulturinstitutioner. Där alla barn och unga får möjlighet att delta i musik- och kulturskolans verksamhet, spela instrument, dansa, delta i en teatergrupp, rita och måla, utan att begränsade ekonomiska resurser avgör. Därför inför vi ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor som håller nere avgifterna. Vi vill återinföra fri entré på de statliga museerna och ge alla tillgång till vårt gemensamma kulturarv.

Alla barn och unga ska ha möjlighet att delta i idrotts- och fritidsverksamhet oavsett familjens ekonomi. Att delta i det organiserade föreningslivet är viktigt för unga människors demokratiska fostran. Höga avgifter inom föreningslivet, inte minst inom idrotten, stänger ute barn och unga. Detta är en utveckling vi vill bryta. Därför föreslår vi en satsning på alla barns och ungdomars rätt till kultur och idrott – dels ett Handslag med föreningslivet, dels ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolan. Båda i syfte att hålla nere avgifterna för barn och ungdomar.

Utan kulturskapare ingen kultur

Utan kulturskapare ingen kultur – utan konstnärer ingen konst. Därför är det av samhälleligt intresse att kulturskaparna kan leva på och utveckla sitt yrke. Politiken måste ta hänsyn till kulturskaparna villkor. En socialdemokratisk

¹ Myndigheten för Kulturanalys, 2013.

kulturpolitik vill göra det enklare för dem att leva på sitt arbete. Men kulturen behöver samhälleligt stöd och vi satsar på en utökning av scenkonstallianserna och ett återinförande av Access.

Förslag med anslagsförändringar

Utökning av scenkonstallianserna

Anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Arbetsmarknaden för professionella skådespelare, dansare, musiker och sångare kännetecknas av förhållandevis få tillsvidareanställningar. För att bland annat öka den sociala och ekonomiska tryggheten för frilansande scenkonstnärer, avlasta arbetslöshetskassan samt utveckla arbetsförmedling och öka frilansande scenkonstnärers möjlighet till kompetensutveckling införde den socialdemokratiska regeringen scenkonstallianser. Idag finns tre scenkonstallianser – dans, musik och teater – där ett antal professionella skådespelare, dansare och musiker får anställning och ersättning under perioder då de saknar engagemang.

Vid utgången av 2012 hade scenkonstallianserna 296 musiker, sångare, skådespelare och dansare anställda till en kostnad för samtliga scenkonstallianser på 62 miljoner kronor.² Vi vill låta fler kulturarbetare få möjlighet till anställning, och föreslår därför en 33-procentig ökning av anslaget. Anslaget som idag är på 62 miljoner kronor ökar med 20 miljoner kronor till 82 miljoner kronor per år. Antalet anställda skådespelare, musiker och dansare ökar med 95, från 296 till 391 per år. Antalet anställda kan variera något beroende på omfattningen av insatser och innehåll i verksamheterna.

Antal anställda idag	Ökning, antal anställda	Antal anställda efter förslag
296	95	391
Anslag idag mkr	Ökning, mkr	Anslag efter förslag, mkr
62	20	82.

Det är viktigt att jämställdhetsaspekten finns med i scenkonstalliansernas verksamhet. Inget kön bör vara representerat med mindre än 40 %. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

² Källa: Statens Kulturråd, enligt regeringens prop. 2013/14:1, utgiftsområde 17, s. 73.

Fel! Okänt namn

Fri entré på statliga museer

Anslag 8:1 Centrala museer

Reformen med fri entré på de statliga museerna möjliggjorde för många fler grupper att ta del av vårt gemensamma kulturarv. Inte minst lockade fri entré grupper som aldrig tidigare besökt ett museum, t.ex. barnfamiljer med låga inkomster, att besöka våra museer. Fri entré-reformen på statliga museer pågick 2005 samt 2006.

Besöksutfallet för 2007 vid de 19 statliga museerna med fri entré för barn och ungdom upp till 19 år (det vill säga de så kallade frientrémuseerna under 2005 och 2006) innebar att dessa museer tillsammans förlorade närmare 2 miljoner besök, vilket motsvarar en publiknedgång om 39 procent jämfört med 2006.³ Fri entré på museer var också en viktig integrationsskapande åtgärd. Trots detta avskaffade den borgerliga regeringen den fria entrén direkt efter valet 2006. Det är nu dags att återigen öppna museerna för fler. Vi vill också på sikt verka för att det blir fri entré även på de regionala museerna.

Utökad satsning på folkhögskolorna

Anslag 14:2 Bidrag till folkbildningen

Arbetslösheten ligger idag konstant på ca 8 %. Allt fler och allt yngre hamnar allt längre bort från arbetsmarknaden. Sedan år 2006 har långtidsarbetslösheten bland unga under 25 år ökat kraftigt, och idag är ungdomsarbetslösheten cirka 25 procent. Det placerar Sverige i samma klass som genomsnittet i Europa, trots att vi inte alls har samma ekonomiska problem som många andra länder. Den svenska ungdomsarbetslösheten är väsentligt högre än i t ex Danmark eller Tyskland.

Nästan 100 000 personer i åldern 18–24 år är inskrivna på Arbetsförmedlingen som arbetslösa. Av dessa har närmare 40 procent varit arbetslösa mer än 6 månader – en väldigt lång tid i en ung människas liv. Regeringen har gjort en extra satsning inom folkhögskolorna de senaste tre åren för arbetslösa ungdomar som saknar grundskola eller gymnasium i syfte att öka deras studiemotivation. Folkhögskolornas särskilda engagerande pedagogik har visat sig kunna uppnå väldigt goda resultat bland de unga som slagits ut från gymnasieskolan, ibland så tidigt som under grundskolans högstadium. Folkhögskolorna ger unga människor möjlighet att ta en examen motsvarande gymnasieexamen, ger framtidstro och en väg tillbaka som leder till arbete och utbildning. Vi delar Folkbildningsrådets uppfattning att folkhögskolorna är en oerhört viktig resurs för att möta det ökande behovet av kompetensgivande utbildning. Folkbildningsrådet uppskattar att folkhögskolorna kan genomföra en riktad utbildningsverksamhet till minst 50 procent av deltagarna i den studiemotiverande satsningen, vilket motsvarar 2 000 helårsplatser.

³ Ca 1 934 000 besök enligt Statens Kulturråds rapport Museer och konsthallar 2007.

Det är viktigt att ta till vara den kompetens som folkhögskolorna har när det gäller att genom uppsökande verksamhet och andra aktiviteter nå unga människor och kunna visa vilka möjligheter folkhögskolan har avseende utveckling och utbildning. Vi föreslår därför att rekryteringen av unga till folkhögskolan sker genom samarbete mellan Arbetsförmedlingen och folkhögskolorna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Folkbildningsrådet har äskat 2000 platser. Regeringen har föreslagit 1000 platser men vi finner detta otillräckligt och föreslår därför ytterligare 1000 nya platser (helår) till en kostnad av 60 miljoner kronor (anslag 14:2).

Access – Bevara, vårda, tillgängliggöra! (nytt anslag)

Kulturarslyftet är bara ett paradexempel på regeringens misslyckade jobbpolitik.

Kulturarslyftet är regeringens arbetsmarknadsprojekt för åren 2012–2014 inom kulturavsområdet.⁴ Målgruppen är personer som har en särskilt svag förankring på arbetsmarknaden. Projektet var tänkt att skapa arbetstillfällen för 4 400 (1 200 för år 2012 och 2014 samt 2 000 platser under 2013). Den totala kostnaden var 800 miljoner kronor varav 270 miljoner kronor är avsedda för anordnarna/arbetsgivarna för arbetsledning inom de anordnande institutionerna.

Riksantikvarieämbetet har haft regeringens uppdrag att administrera projektet i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. 314 personer har fått en anställning sedan projektet startades den 1 januari 2012, vilket måste betraktas som ett rejält misslyckande.⁵

Vi socialdemokrater har oroligt följt projektet och ställt upprepade frågor till kulturministern. I början av processen var hennes svar hela tiden att det är för tidigt att dra slutsatser. Så småningom har även kulturministern fått erkänna att projektet misslyckats. Projektet har också fått stark facklig kritik från Saco-förbundet DIK.

En anledning till att så få anställningar kommit till stånd är att kulturinstitutioner inte anser att de har råd att skjuta till medel från sin ordinarie budget för att täcka kostnaderna för att anställa via Kulturarslyftet. De svenska kulturinstitutionerna har ofta en hårt ansträngd ekonomi och det finns inga resurser att ta av för att stödja en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Kulturarslyftet är ett stort misslyckande och tyvärr finns inget som talar för att det kommer att bli bättre under 2014. Vi socialdemokrater föreslår därför återigen att Kulturarslyftet läggs ner och att medlen används för att återinföra och utveckla Accessprojektet som den nuvarande regeringen lade ner 2009. Access var både en kulturinsats och en jobbskapande reform. Ledorden

⁴ Regleras genom förordning (2011:1560) om statsbidrag till kostnader för verksamheten Kulturarslyftet.

⁵ Enligt uppgift från Riksantikvarieämbetet den 6 september 2013.

Fel! Okänt namn på

för projektet var ”Bevara, vårda, tillgängliggöra”. Access tillskapades genom att medel tillfälligt överfördes från arbetsmarknadsområdet till kulturområdet.

Åtgärden var mycket populär, både bland kulturinstitutionerna, fackliga organisationer och bland kulturskaparna.

Access var en stor framgång som det i rådande konjunkurläge finns anledning att återinföra. Projektet hade som syfte att öka tillgängligheten till landets kulturarv och skapa fler jobb i kultursektorn. Projektet tjänade många syften: bevara kulturarvet genom att vårda det i form av konserveringsarbeten, restaureringar, reparationer, katalogisering, digitalisering m.m. Och samtidigt ge jobb till människor inom kulturarbetsmarknaden.

I nya Access vill vi öppna upp för möjligheten för fler institutioner än museer och arkiv att delta, det kan även vara scenkonstinstitutioner och ideella föreningar, t.ex. riksorganisationer inom kulturområdet. Andra exempel är myndigheter och arkiv som t.ex. dialekt- och ortnamnsarkiven i Umeå och Lund. Uppdraget bör samordnas av Statens Kulturråd.

Det är viktigt att jämställdhetsaspekten finns med i Access verksamhet. Inget kön bör vara representerat med mindre än 40 %. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För detta nya Accessprojekt anslår vi 74 miljoner kronor 2014 i nytt anslag. Detta möjliggör att skapa 222 heltids årsarbetstjänster under 2014. Medel överförs från arbetsmarknadsdepartementet till kulturdepartementet.

Inom arbetsmarknadsområdet, utgiftsområde 14, föreslår vi s.k. extratjänster. Det finns meningsfulla uppgifter som behöver utföras men inte hinns med och stora behov av avlastning i välfärden. Med extratjänsterna tar vi sikte på att samtidigt bryta långtidsarbetslösheten, att stärka kvaliteten i vården och omsorgen, att påskynda upprustningen av miljonprogrammets områden och att stärka den ideella sektorn. Inom ideell sektor kan extratjänster fungera bra inom det ideella föreningslivet, både inom idrottsrörelsen och inom kulturföreningar. Medlen för denna insats samt utformningen finns i den socialdemokratiska utgiftsområdesmotionen, område 14.

Alla barn och unga och har rätt till kultur och idrott

Alla barn och ungdomar ska kunna ha en meningsfull fritid där de både får möjlighet att upptäcka nya intressen och att utöva dem. Det är viktigt för deras egen utveckling och för hur de mår. Att barn och ungdomar kan möta unga med annan bakgrund än dem själva stärker också sammanhållningen och demokratin. Ungdomar ska ha möjlighet att vara delaktiga. Det är viktigt att ungdomar utvecklas till självständiga individer.

Höga avgifter i idrotts- och kulturverksamhet försämrar möjligheten för många barn och unga att ta del av sådana aktiviteter. Varje barn behöver en bra start i livet. Att delta i kultur- och föreningsliv lär barn att ta ansvar för sig själva och varandra. Barns och ungdomars möjlighet till aktivitet begränsas också av deras föräldrars möjligheter att följa barnen till och från repetitioner, lektioner, träningar och matcher. Här kan samarbetet mellan föreningslivet och skolan och dess fritidsverksamheter stärkas. Höga avgifter inom barns

och ungas verksamhet inom kultur, idrott, friluftsliv och fritidssysselsättningar kan stänga ute många barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vi föreslår därför en satsning på 350 miljoner kronor till kultur, idrott och fritid riktad mot barn och unga – dels ett Handslag med föreningslivet, dels ett stimulansbidrag riktat mot musik- och kulturskolan (se avsnittet Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott).

Handslag med föreningslivet

Vi socialdemokrater vill stödja föreningslivet – och stärka barns och ungdomars tillgång till idrott och friluftsverksamhet. Vi vill ta ett handslag med föreningslivet – Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv samt kommunerna för att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter och lägre avgifter för att delta i idrott och friluftsverksamhet. Satsningen uppgår till 300 miljoner kronor (se även avsnittet Idrotten, en del av välfärden).

Stimulansbidrag till musik- och kulturskolan

Vi vill också att alla barn och ungdomar får möjlighet att delta i musik- och kulturskolans verksamhet. Därför inför vi ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor som håller nere avgifterna: Kommuner som har eller nu sänker sina avgifter till max 500 kronor per termin inom musik- och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet. (se även avsnittet Utveckla musik- och kulturskolan).

Vi avsätter således 350 miljoner kronor för barns och ungas rätt till idrott och kultur – 300 miljoner kronor till ett Handslag med föreningslivet. Dessa medel fördelar sig på följande anslag:

13:1 Stöd till idrotten, 272 miljoner kronor.

13:4 Stöd till friluftorganisationer, 28 miljoner kronor.

Samt i nytt anslag 50 miljoner kronor till ett stimulansbidrag till musik- och kulturskolor – att fördelas av Statens Kulturråd.

Utveckla musik- och kulturskolan

Den svenska musik- och kulturskolan har skördat stora framgångar. Dels för att den erbjuder många svenska barn, oavsett familjens inkomst, möjlighet att utvecklas inom musik, teater och dans, men också för att denna institution dessutom möjliggjort för generationer av framgångsrika unga människor att göra karriär, både nationellt och internationellt. Det sker en spännande utveckling i Sverige avseende kultur- och musikskolor. Särskilt vill vi uppmärksamma El Sistema som är en social verksamhet med musiken som verktyg. El Sistema bygger på en beprövad metod från Venezuela som nu finns i hela världen, där Sverige är en av tre initiativtagare till det europeiska nätverket som bygger på samarbete i alla dess former och just nu innefattar snart 20 länder. Verksamheten i Sverige började i Göteborgs kommuns stadsdelar och kulturskola och finns nu på ytterligare sju orter i Sverige. El Sistema vänder

Fel! Okänt namn på

sig till barn, ungdomar och familjer i utsatta områden, men för att verklig integration ska kunna ske riktas verksamheten till alla sociala grupper. Att genom orkesterspel och körsång bygga identitet, stolthet och självkänsla hos både individen och i gruppen gynnar en demokratisk och hållbar social utveckling. Vi tror att El Sistema kan tjäna som förebild för utveckling av musik- och kulturskolor.

Samtidigt ser vi socialdemokrater med oro på utvecklingen inom den kommunala musik- och kulturskolan. I många kommuner är det allt färre barn som får tillgång till den. I många kommuner höjs avgifterna och barn och unga tvingas bort från musik- och kulturskolan av ekonomiska skäl.

För att stödja kommuner föreslår vi inrättandet av ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor: kommuner som har eller nu sänker sina avgifter till max 500 kronor per termin inom musik- och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet. Anslaget föreslås hanteras av Statens Kulturråd och uppgår till 50 miljoner kronor per år.

Det är viktigt att bevaka utvecklingen av musik- och kulturskolan så att verksamheten långsiktigt stärks och utvecklas. Att se till att så sker bör vara ett uppdrag för Statens Kulturråd i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting samt Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMOK). Vår uppfattning är att det är viktigt att på nationell nivå följa utvecklingen av musik- och kulturskolan. Regeringen bör ge ett särskilt uppdrag till Statens Kulturråd att i samarbete med SKL och SMOK följa utvecklingen och göra en översyn av musik- och kulturskolan i Sverige. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I enlighet med SMOK:s uppfattning vill vi att regeringen tar initiativ till att i samarbete med SMOK och SKL utarbeta en nationell strategi för Sveriges kultur- och musikskolor.⁶ En nationell strategi bör innehålla en plan för barns rätt till kulturutövande, behovet av forskningsbaserad verksamhetsutveckling, hur personalförfrågan ska lösas och därmed sammanhängande frågor om utbildning av pedagoger inom högskolan, behörighets- och kompetensutvecklingsfrågor, chefs- rektorsutbildning för musikskolor, avgiftsfrågan, samt att det behöver inrättas ett nationellt kunskapscentrum för frågor kring musik- och kulturskolan (statistik, samordning, kvalitetsutveckling).

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

⁶ Sveriges Musik- och Kulturskoleråd om en nationell strategi, <http://www.smok.se/nationell-strategi>.

Övriga förslag

Kulturområdesövergripande förslag

Internationalisering och mångfald

Kulturutbyte och internationalisering gör att Sverige öppnar sig mot omvärlden. Inom kulturlivet tror vi att det är mycket viktigt att öka graden av internationalisering, och att stödja internationellt kulturellt utbyte – både möjligheterna för svensk kultur att möta ny publik i andra länder och för svensk publik att ta del av andra länders framstående och nyskapande kultur.

Kulturlivets internationalisering utvecklas allt mer. Ekonomiska resurser till internationella samarbetsprojekt och stöd till turnéer, gästspel och utställningar är avgörande för att öka internationaliseringen av det svenska kulturlivet.

Behoven av medel för internationellt kulturutbyte och samarbete ökar stadigt. Stödet till det fria kulturlivets utbyte bör användas så effektivt som möjligt. Det är också viktigt att peka på behovet av ökade möjligheter till nationell finansiering av EU-projekt inom kulturområdet. Med ytterligare resurser möjliggörs att kulturlivet utvecklar kontaktnät, utbud och arbetsmarknad och till att det internationella och interkulturella perspektivet ökar i alla delar av kulturlivet.

Det är viktigt att vi både har möjlighet att ta emot gästspel men också att svensk kultur och svenska kulturskapare får möjlighet att komma ut i världen.

Vi vill uppdraga åt Statens Kulturråd att i sitt arbete med att öka internationaliseringen stötta och prioritera kulturföreningar, fria grupper, institutioner och andra initiativ som långsiktigt arbetar med att öka mångfalden genom internationalisering i olika former. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kulturella och kreativa näringar och besöksnäring (inom utgiftsområde 24)

Det traditionella industrisamhället står inför stora strukturella förändringar och en ny kreativ näring är på framväxt. De kulturella och kreativa näringarna präglas av en stor rörlighet, det är ett frilanssamhälle, där den kreativa kompetensen är råvaran, det vill säga, det är ett intellektuellt kapital som lätt kan flyttas med personen. Rörligheten ställer krav på bra infrastruktur inte bara ur traditionell mening utan också ur helt nya perspektiv.

För att lyckas med denna omställning är det avgörande att se hur de strukturella system som vi har byggt upp kring industrisamhällets förutsättningar kan anpassas efter de nya förutsättningar som gäller inom den kulturella och kreativa näringen. Det är också av stor vikt att hitta sätt för de traditionella näringarna och de kreativa näringarna att mötas. De kulturella och kreativa näringarna ligger i gränslandet mellan de kulturella och företagsekonomiska sektorerna. Vår utmaning är att ta vara på den potential som kulturen och kreativiteten har och hitta sätt att följa upp de värden som inte kan mätas i

Fel! Okänt namn på

traditionella ekonomiska termer. Vi behöver se den kreativa förmågan som en kompetens i sig. En ökad förståelse för hur den kreativa kompetensen kan användas, för att höja värdet eller öka lönsamheten inom andra sektorer, behövs skapas.

Kultur och kreativa samarbeten kan vara ett sätt att utveckla verksamheten för att öka konkurrenskraften. Näringsarnas stora värde som sysselsättningsbidrag ligger i dess förmåga att vara en dynamo för andra branschers utvecklingsarbete. Det förutsättningslösa och vida synsättet som näringen representerar är av stor betydelse i alla branschers utvecklingspotential.

För att möjliggöra detta krävs att den kompetens som näringen innefattar på ett bättre sätt synliggörs för aktörer inom andra branscher samtidigt som dessa ges insikter om de värden som näringen kan tillföra. I många fall upplevs generella problem som branschspecifika varför en större öppenhet krävs. Några generella metoder för stimulans finns inte, varför graden av lyhörighet i systemet behöver öka. Samtidigt måste kreatören öka medvetenheten om sitt marknadsvärde. Ekonomiska ersättningar och belöningsystem bygger ofta på eget gediget arbete, varför respekten för idéarbete och kreativitet måste ökas. Sveriges framtid ligger i att erövra och behålla en topposition inom områdena innovation och utveckling. I det perspektivet spelar de kulturella och kreativa näringarna en avgörande roll.

Ett lysande exempel på den betydelse som kulturella och kreativa näringar har visar den utveckling och expansion som en ort får då den blir europeisk kulturhuvudstad. Nästa år, 2014 är Umeå Europas kulturhuvudstad (European Capital of Europe, som utses av EU). Det handlar inte om en kulturell evenemangsverksamhet utan om infrastrukturförändringar som påverkar inte bara kulturlivet i Umeå och Västerbotten utan hela näringslivet i regionen.

Umeå som Europas kulturhuvudstad 2014 kan ses som en del i en strävan att Sverige ska positionera sig inom områdena innovation och utveckling, denna unika möjlighet bör Sverige, t.ex. olika myndigheter och organisationer, ta till vara och utveckla.

Det är viktigt att se vilken kraft detta projekt ger hela regionen, och det går att utifrån detta dra intressanta lärdomar på vilket sätt kulturella och kreativa näringar kan spela en verkligt avgörande roll för en regions näringslivsutveckling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I den nya gymnasieskolan är estetisk verksamhet, som var ett kärnämne i den tidigare gymnasieskolan, nu enbart en valbar kurs. Det är självklart att alla gymnasieelever ska utveckla och använda sin fantasi och kreativitet samt förmågan att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet. Det krävs också kunskaper för att ta del av och tolka det kulturella utbudet. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer är dessutom en av de åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande som fastställts av EU, och som Sverige ställt sig bakom.

Det är en konkurrensfaktor för Sverige att ha unga människor som behärskar olika kreativa uttrycksformer. Det visar inte minst framgångar för svenska dator- och tv-spel, design och film. Dessa framgångar bygger på kreativt tänkande. I områden som foto, marknadskommunikation, nya medier, mode samt turism och besöksnäringar spelar kreativt tänkande en nyckelroll.

Fel! Okänt namn på

Det är viktigt att ansvariga myndigheter agerar utifrån vad som skapar tillväxt. Vi vill ta vara på kulturen som en tillväxtmotor för att skapa tillväxt både för enskilda människor och för hela Sverige.

Ca 17 miljoner utländska turister besökte Sverige år 2011. Av dessa uppgav 20 % att de besökt minst ett museum. 2,5 miljoner turister besöker Sverige varje år med kultur som primär reseanledning.⁷ Det finns all anledning att uppmärksamma kultur som en viktig faktor vid utvecklingen av Sveriges besöksnäring.

Den svenska besöksnäringen är en mycket viktig exportindustri för Sverige. En växande besöksnäring betyder fler jobb i hela landet. Branschen har tagit fram en strategi för att främja besöksnäringen och visionen är att näringen ska växa till 260 000 anställda fram till år 2020. Vi vill särskilt se över insatser som kan främja svensk besöksnäring i hela landet. Insatser bör riktas för att stärka Sveriges position som evenemangsland och skapa förutsättningar för att locka fler internationella evenemang till Sverige, men även utveckla nationella evenemang. Vi anser därför att en strategi för genomförandet av stora internationella evenemang inom idrott och kultur samt för större konferenser och möten bör tas fram i samarbete med idrottsrörelsen, kulturlivet och besöksnäringens organisationer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Inom utgiftsområde 24 avsätter vi 50 miljoner kronor för att utveckla och intensifiera marknadsföringsinsatserna av svenska destinationer på strategiska marknader samt genomför en särskild satsning på företags- och destinationsutveckling i tidiga skeden.

Skapande skola

Skapande skola omfattar från och med 2013 förskoleklass, grundskola och särskola. Läsåret 2011/2012 deltog ca 510 000 elever av 900 000, vilket är 56 % av rikets elever.⁸ Detta är visserligen en ökning jämfört med läsåret 2010/2011 men fortfarande helt otillräckligt. Vi socialdemokrater anser att kulturverksamhet i skolan ska nå alla barn. Det föreligger också en regional snedfördelning, det förekommer färre projekt i glesbygdskommuner.

Vi socialdemokrater ser också Skapande skola mot bakgrund av andra motsägelsefulla beslut som regeringen genomfört inom skolans område. Regeringen tog bort estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasieskolan vilket var ett stort misstag. Att arbeta med alla sinnen och uttrycksformer stimulerar lärandeprocesser och ger ökade kunskaper. Att skriva, läsa och räkna – det är grundläggande. Men människans uttrycksformer är fler än så. Den som inte tränas att använda andra kulturella uttrycksformer och att tolka dem när andra uttrycker sig, förnekas både egen utveckling och möjligheter i sin roll som samhällsmedborgare. Vi lever i en tid när det blir allt viktigare att kunna hantera och tolka stora mängder av informat-

⁷ Uppgift från Visita – Svensk besöksnäring och Riksförbundet Sveriges Museer.

⁸ Uppgifter från Statens Kulturråd.

Fel! Okänt namn på

ion och bilder. Hög estetisk och kommunikativ kompetens kommer att vara en viktig kvalifikation på framtidens arbetsmarknad, oavsett om man ska bli läkare, lärare, byggnadsarbetare, ekonom eller konstnär. Borttagande av estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen kommer att leda till ett fortfarande framtida kultur- och samhällsliv, minskad kreativitet och entreprenörskap.

Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken och bör därför ingå som ett gymnasiegemensamt ämne i de nationella programmen i gymnasieskolan.

Vi socialdemokrater vill därför återinföra estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasiet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Statens Kulturråds rapport ”Skapande skola – en nulägesanalys”⁹ ger tyvärr inte ett fullständigt underlag för att göra bedömningar av omfattningen av projektet Skapande skola. I rapporten framkommer också att de kulturarbetare som deltagit har en rad kritiska synpunkter på hur Skapande skola är organiserat – mer av ”löpande-band” än konstnärligt projekt. Tanken är att man ska ”prova på” teater, men att inget bestående uppnås. Vi socialdemokrater anser det centralt att eleverna ska få upptäcka sin egen kreativa förmåga, och att det ska ge personlig utveckling.

Ansökningsförfarandet anses krångligt och kommenteras av en respondent så här:

Systemet är alldeles för byråkratiskt invecklat när man har en kommun med stadsdelar. Avståndet mellan skola och teater blir enormt när det skall passera samordningsfunktioner i stadsdelen och mycket tid och energi går förlorad. [...] Den byråkratiska processen och det enormt sena svaret från Statens Kulturråd på om projektet erhållit stöd har synnerligen försvårat genomförandet.

En annan viktig kritik som redovisas i rapporten är att Skapande skola inte bidrar till mer konst och kultur i skolan. Många gör bedömningen att skolhuvudmännen väljer att inte köpa in kultur vid sidan om Skapande skola. Statens Kulturråd pekar själv på att dessa frågor inte tas upp i undersökningen och föreslår därför att en djupare utvärdering genomförs. Vi delar den uppfattningen och efterlyser en undersökning som ger en fördjupad bild av vad insatserna lett till för elever och kulturskapare. Vi socialdemokrater föreslår därför en fördjupad utvärdering av Skapande skola. Den bör ske i samarbete mellan Statens Kulturråd och Myndigheten för kulturanalys. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regional kulturverksamhet – kultursamverkansmodellen

Myndigheten för kulturanalys visar i en rapport¹⁰ att kultursamverkansmodellen i första hand är en angelägenhet för förvaltning och politik på regional

⁹ Statens Kulturråds skriftserie 2012:2.

¹⁰ Myndigheten för Kulturanalys, Kultursamverkansmodellen: styrning och bidragsgivning, 2013:2.

nivå, även om politiker och tjänstemän på kommunal nivå varit involverade i arbetet med kulturplanen och de diskussioner som förts i samband härmed. Mest positiva till kulturplanen och modellen i stort är politiker och tjänstemän på regional nivå. För att kultursamverkansmodellen ska bli framgångsrik måste fler kulturellt yrkesverksamma men även företrädare för amatörkulturen involveras i processen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kultur och hälsa

I en situation där sjukfrånvaron är hög och ohälsfrågorna centrala för arbetsliv och samhällslivet så borde detta avspeglas på ett tydligare sätt i den förda kulturpolitiken. Vi menar att regeringen med inriktning på departementsövergripande arbete bör främja en politik där även hälsan står i fokus. Det är inte längre rimligt att politikområdena ses isolerade från varandra eftersom mycket av den banbrytande utvecklingen sker i gränslandet mellan olika politikområden. Även om forskningen inom området är något begränsad så kan man ändå fastslå att kulturella aktiviteter har stor betydelse för mänsklig hälsa. Det gäller för unga, gamla, friska och för människor med ohälsa i olika livssituationer. En utmaning för regeringen bör vara att få till stånd en mer jämlik och jämställd kulturkonsumtion för att därigenom främja en förbättrad folkhälsa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett jämställt kulturliv

Socialdemokraterna är ett feministiskt parti. Denna uppfattning är djupt rotat i våra värderingar. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är vårt mål – ett samhälle utan över- och underordning – och det kräver jämlikhet mellan kvinnor och män. Könsmaktsordningen är fortfarande mycket tydlig i Sverige. Vi ser den i familjeförhållanden, i beslutande organ och kanske framför allt i arbetslivet och näringslivets ledning. Att Sverige har kommit långt förminskar på inget sätt det stora arbete vi har framför oss. Detta arbete kräver att vi ständigt vågar analysera och utveckla oss själva. Jämställdhet är inget eget politikområde utan ett perspektiv som präglar hela vårt politiska arbete.

Inom kulturområdet har flera projekt igångsatts för att öka jämlikheten mellan män och kvinnor. Alla projekt har dock den nackdelen att det inte i grunden rubbar den ordinarie verksamhetens sneda fördelning, t.ex. avseende hur mycket musik komponerad av män respektive kvinnor som spelas eller avseende utställningsverksamhet – hur många manliga respektive kvinnliga konstnärer. Regeringen har tagit vissa initiativ men det finns mer att göra. Grunden för att kunna arbeta aktivt med jämställdhetsintegrering är att det finns könsuppdelad statistik. Detta finns till viss del idag men det är inte systematiskt genomfört inom området. Det ska finnas en redovisning från myndigheterna och institutionerna som erhåller bidrag hur de genomför sin verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv. All redovisning ska innehålla könsuppdelad statistik. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Samma sak ska gälla alla organisationer som erhåller bidrag från Statens Kulturråd. I bidragsgivningen och stipendieutdelning ska utfallet redovisas könsuppdelat. De myndigheter, institutioner och organisationer som aktivt och framgångsrikt arbetar med att öka jämställdheten ska prioriteras. Inte minst viktigt är det att jämställdhetsaspekten uppmärksammas och prioriteras när det gäller kultursamverkansmodellen. Regionerna ska lämna redovisning med könsuppdelad statistik. Uppföljningen avser både verksamhetens organisation och konstnärliga innehåll. Vi vill ge Kulturrådet en samordnande roll i samarbete med Myndigheten för kulturanalys för att genomgripande och systematiskt skapa ett underlag för att göra bedömningar. Detta kan gälla statistik såväl som andra undersökningsmetoder. Vi anser också att Kulturrådet ska ha ett särskilt uppdrag att tillse att man i all statlig bidragsgivning ska uppnå jämställdhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hbt-frågor inom kultur och idrott

Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners tillvaro har förbättrats men det finns mycket kvar att göra. Inom det kulturpolitiska området har hbt-frågorna diskuterats väldigt lite.

Det är därför viktigt att historien ur ett hbt-perspektiv synliggörs, dokumenteras, kulturellt levandegörs och blir tillgänglig. De kulturella uttryck som vi sett och ser inom film, teater, konst och litteratur är värdefullt. Men det har ofta byggts på enskildas initiativ eller organisationers. Det är viktigt att detta perspektiv finns inom de offentliga kulturinstitutionerna och i all offentlig bidragsgivning på kulturområdet.

I de nationella kulturpolitiska målen talas det om ”mångfald” och ”allas möjlighet till kulturupplevelser”. Detta ska självklart inbegripa hbt-personer.

Även inom idrottens värld finns mycket kvar att göra avseende hbt-frågor. Fortfarande är det många homosexuella som bland annat inom lagsporterna väljer att inte vara öppna med sin läggning. Riksidrottsförbundet arbetar med dessa frågor men trots policyarbete har detta inte nått ut i klubbar och föreningar. Detta arbete bör intensifieras och tydliga incitament skapas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Teater, dans, musik

Renovering och ombyggnad av Kungliga Operan

Regeringen föreslår en omfattande renovering och ombyggnad av Kungliga Operan, Sveriges nationalscen för opera och balett. Syftet är att göra operahuset mer öppet och tillgängligt för publiken och att skapa förutsättningar för Operan att utveckla sin konstnärliga verksamhet. Regeringen kommer att ge Statens fastighetsverk i uppdrag att i nära samverkan med Kungliga Operan AB ta fram ett förslag till plan för en renovering och ombyggnad av operahuset. Statens Fastighetsverks uppdrag ska redovisas under 2014, exakt tid har ej meddelats. De ekonomiska ramarna har satts till 2 miljarder. Vi avvaktar

Fel! Okänt namn på

utredningen i sin helhet. Vår uppfattning är att det är viktigt att en ombyggd nationalscen för opera blir en angelägenhet för hela svenska folket. Ett konkret sätt är att i utredningen ta fram underlag och beskrivningar på fast installation av teknisk utrustning så att Operan dels kan göra inspelningar, dels livesända föreställningar till de digitaliserade biograferna runt om i hela landet. Folkets Hus och Parkers initiativ Live-på-bio är en förebild som under de senaste åren fått över 100 000 människor att se direktsänd opera på bio. Inte minst har direktsändningarna från Metropolitan i New York – i toppklass både konstnärligt och tekniskt – rönt enorm popularitet. Nu finns chansen att göra den svenska nationaloperan till angelägenhet för hela landet, en chans man inte får missa. Vi uppmanar regeringen att ta med frågan om förutsättningar för livesändningar i direktiven till Statens Fastighetsverk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ideella kultur- och musikarrangörer

Det är viktigt att kulturlivet i hela Sverige kan leva och utvecklas. Kulturen utgör en omistlig del i samhällsbygget och är en avgörande lokaliserings- och tillväxtfaktor. Det är också viktigt att det finns ett fritt och självständigt kulturliv utanför de offentliga kulturinstitutionerna. De ideella arrangörerna utgör ofta motorn i det lokala kulturlivet och engagerar många människor som brinner för att arrangera teaterföreställningar, konserter, festivaler m.m. Vi saknar idag fakta och kunskaper om vilken betydelse de ideella kultur- och musikarrangörerna spelar i det lokala kulturlivet, och inte minst vilken betydelse de har för att skapa arbetstillfällen till kulturskaparna. Vi anser att det vore väsentligt att sådan kunskap fanns och vill därför att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att i samverkan med Kulturrådet och de ideella kultur- och musikarrangörerna ta fram relevant statistik och analyser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Litteratur, läsande och språk

Läslyft! Insatser för läsfrämjande

Vi socialdemokrater har alltid hävdad litteraturen och läsandet som en bildningsväg att särskilt värna om. Det är med oro vi ser att läsandet och bibliotekslånen minskar. Kvinnor läser mer än män, högutbildade mer än lågutbildade och socioekonomiska faktorer spelar roll – därför leder ett jämställt samhälle med högre utbildningsnivå och mindre ekonomiska klyftor till mer läsande.

Tidiga insatser i skolan är väsentliga och att föräldrar läser högt för sina barn. Skolbibliotek bemannade med utbildade bibliotekarier är viktiga liksom läsfrämjande insatser för vuxna.

Vi har en bibliotekslag som garanterar en miniminivå av biblioteksverksamhet i varje kommun, men vi ser att bibliotekens resurser minskar – mindre pengar till bokinköp och färre anställda. Kommunernas är huvudmän för folkbiblioteken och vi vet att det i kärva tider är svårt att hävda kulturverk-

Fel! Okänt namn på

samhet i kommunerna. Vi vill poängtera vikten av att alla har tillgång till bibliotek och avgiftsfria lån. Det är också viktigt att prioritera läsfrämjande insatser, särskilt för läsovana grupper. Bokläsningen minskar i den vuxna befolkningen, både om man mäter hur många som läser en vanlig dag och hur lång tid man lägger på bokläsning. Även läsningen bland barn och unga minskar. Klyftorna mellan olika grupper är stora. Män och personer med kortare utbildning läser mindre än kvinnor och högt utbildade. Hur mycket barnen läser påverkas i hög grad av kön, socioekonomiska faktorer och föräldrarnas utbildningsnivå.

Forskningen visar att lusten att läsa är viktig för läsförmågan. För barnens del är föräldrarnas inställning till läsning och högläsning betydelsefull. Men svenska barn får allt sämre tillgång till böcker i hemmen och har allt färre läsande förebilder. Undersökningar visar att antalet barn som läser mycket och som tycker att det är roligt att läsa minskar. De svenska elevernas läsning har enligt PISA-undersökningarna blivit sämre sedan år 2000 och sjunkit från en hög till en genomsnittlig nivå i OECD. Skolverket menar att de försämrade läsresultaten kan bero på att gruppen barn som läser mycket och med stort intresse minskar och att färre barn får uppleva att ha böcker och läsande människor i sin närmiljö.

En av folkbibliotekens uppgifter är att stimulera just läslust och de utgör på så sätt ett oumbärligt komplement till skolans lästräning. Vid bibliotekens ”bokprat”, deckarklubbar eller killkvällar träffar barnen bibliotekarier med utbildning och professionell erfarenhet av att locka till läsning. Barnen möts där de är och de uppmuntras att utveckla sin egen läsning. Alla barn – oavsett kön, bostadsort eller familjeförhållanden – ges tillgång till böcker och får möta läsande vuxna. Arbetsplatsbibliotek, väggkrogsbibliotek och riktade projekt i samarbete med folkbildningen eller fackföreningsrörelsen är exempel på hur bibliotek kan arbeta med att sprida litteratur och läsning till vuxna.

Vi tror att det är viktigt att i detta arbete involvera folkrörelserna: fackföreningarna, idrottsrörelsen och det ideella föreningslivet.

Det är viktigt att ta till vara de bra projekt som gjorts inom detta område. Ett projekt att särskilt lyfta fram är Läs för mig, pappa. Det kombinerar flera saker: betydelsen av den goda förebilden – pappor från läsovana miljöer som läser för sina söner och döttrar.

Men den visar generellt på betydelsen av den goda förebild det är för barn att deras föräldrar läser, oavsett om det är mammor eller pappor som läser, och oavsett om det är för söner eller döttrar som föräldrarna läser. Vi vet att satsningar på biblioteken, på fler böcker och på ett personligt möte spelar roll. Det lånas och läses helt enkelt fler böcker om biblioteket ges resurser att göra det man är bäst på.

Regeringen föreslår i sin proposition Läs för livet¹¹ fastställande av nationella mål och vissa läsfrämjande insatser. Statens Kulturråd föreslås ges i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. I budgetpropositionen ökar Statens Kulturråds

¹¹ Reg. prop. 2013/14:3 Läs för livet <http://www.regeringen.se/sb/d/16860/a/224959>.

anslag för detta ändamål med 15 miljoner kronor årligen för läsfrämjande på nationell nivå. Tyvärr är det svårt att förstå exakt vad dessa medel i praktiken ska användas till. Vår uppfattning är att dessa medel huvudsakligen skall användas för nya läsfrämjande projekt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att öka utväxlingen på de insatser som görs, bör det tas initiativ för att se hur man ska kunna samla och tillgängliggöra forskningen kring såväl barns som vuxnas läsande. Det är viktigt att den ansvariga myndigheten har tät kontakt med länsbiblioteken, följer de olika läsfrämjandesatsningarna och samverkar med offentliga och folkrörelseaktörer kring metodutveckling m.m. Den nationella biblioteksmyndigheten bör få ett uppdrag att ta fram en strategi för samverkan mellan offentliga och föreningsdrivna bibliotek, exempelvis arbetsplats- och tvärtstugebibliotek. Vi ser gärna en situation där offentliga institutioner stödjer de ideella krafterna och att man hittar fungerande samverkansformer kring utbildning, bokinköp och erfarenhetsutbyte. Inte minst viktigt är det att hitta stabila finansieringsformer för lyckade projekt.

Regeringen föreslår läsfrämjande insatser vilket vi välkomnar. Däremot anser vi inte att det är en bra lösning att öronmärka 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget, då det signalerar att man inte litar på att folkbildningen vill bidra till att främja läsningen (se även avsnittet Folkbildning, där vi argumenterar varför vi yrkar avslag på detta förslag).

I en satsning på läsning och litteratur är det viktigt att involvera de svenska folkrörelserna och studieförbunden. Andra aktörer kan vara Sveriges författarförbund, Svensk biblioteks förening samt fackliga organisationer.

Vi vill förstärka regeringens uppdrag till Statens kulturråd avseende läsfrämjande insatser. Statens Kulturråd ska i samarbete med Kungl. biblioteket intensifiera läsfrämjande insatser inom ramen för ett nationellt Läslyft, som övergripande har till syfte att stödja projekt med dokumenterat goda resultat och att i övrigt noga följa utvecklingen. Andra förslag för att stärka läsandet, biblioteken och litteraturens ställning finns i denna motion under rubrikerna Nationell biblioteksstrategi samt Hälften av alla barn saknar skolbibliotek – trots lagstiftning. Vi föreslår att Kungl. biblioteket får uppdraget att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan. Vi föreslår även att Kungl. biblioteket ska ta fram en strategi som ska tillse att inga skolhuvudmän bryter mot skollagen avseende skolbiblioteken. Vad som här ovan framförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Nationell biblioteksstrategi

I Unescos folkbiblioteksmanifest står:

”För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik.”

Detta tycker vi är en rimlig utgångspunkt för en svensk bibliotekspolitik.

Kungl. biblioteket (KB) har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för nationell överblick samt främja samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Men uppdraget är inte tillräckligt för att

Fel! Okänt namn på

möta de utmaningar som vi ser idag. Riksdagsledamoten Kerstin Engle (S) ställde våren 2012 frågor till utbildningsminister Jan Björklund avseende att utvidga Kungl. bibliotekets uppdrag till att omfatta framtagandet av en nationell biblioteksstrategi. Utbildningsminister Jan Björklund svarade då att regeringen inte fattat något beslut om en nationell biblioteksstrategi, och han pekade heller inte ut någon särskild myndighet som ansvarig.

Tillgången till bibliotek minskar, läsförståelsen bland unga sjunker, klyftan i kunskap och utbildning ökar. En ytterligare utmaning är bibliotekens möjligheter att tillhandahålla de olika bokformat som användarna efterfrågar. Avsaknaden av en tydlig nationell biblioteksstrategi leder också till resursslöseri och effektförluster. Vi vill därför att uppdraget förtydligas och förstärks. Svensk Biblioteks förening har länge påpekat bristen på samordning av erfarenheter och kunskap inom bibliotekssektorn. Föreningen har också pekat på hur de andra nordiska länderna har genomfört Unescos uppmaning att fastställa en nationell bibliotekspolitik. Där har ansvariga ministerier eller myndigheter på nationell nivå utgått från en bred samhällsanalys. För att nå målet att utveckla och förstärka kunskaps- och informationssamhället behövs biblioteken för att garantera allas rätt till fri tillgång till kunskap och information. Därmed har den nationella nivån i övriga nordiska länder också identifierat de hinder som står i vägen för att biblioteken ska vara verktyg för att sprida kunskap. Det är utmaningar som kräver ett nationellt politiskt ansvar. Inte minst visar problematiken kring utlåning av e-böcker att det behövs en kraftsamling kring dessa frågor. En nationell vision för Sveriges bibliotek går att förena med kommunalt självbestämmande. Exempel på det finns inom många andra politikområden. Alla bibliotek i Sverige behöver veta i vilket samhälle de verkar. Svensk Biblioteks förening har också visat att det finns ett starkt stöd för en nationell biblioteksstrategi. Utöver Svensk Biblioteks förening vill även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges universitets- och högskoleförbunds Forum för bibliotekschefer, Föreningen Sveriges länsbibliotekari-er, Saco-förbundet DIK och Sveriges författarförbund att en sådan kommer till stånd.

Regeringen bör därför ta initiativ för att förverkliga det som kommits överens om i Unescos folkbiblioteksmanifest, en nationell biblioteksstrategi som visar alla Sveriges bibliotek vägen till ett starkare kunskaps- och informationssamhälle.

Vi vill med anledning av ovanstående föreslå att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hälften av alla barn saknar skolbibliotek – trots lagstiftning

Förväntningarna på den nya skollagen avseende skolbiblioteken var stora. Kungl. bibliotekets skolbiblioteksstatistik som presenterades juni 2012 blev därför en stor besvikelse. Kartläggningen visar på en ojämlik och odemokratisk skolbibliotekssituation. Kartläggningen visar att hälften av Sveriges elever saknar tillgång till de bemannade skolbibliotek som man har lagstadgad

rätt till. Skolbibliotek bemannade med kompetenta bibliotekarier är en viktig resurs för elevers lärande och utveckling.

Dessutom visar kartläggningen att endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar i veckan. Det finns nu en lagstiftning, och det finns en undersökning som visar att lagen inte följs, vilket är en oacceptabel situation. Vi föreslår att Kungl. biblioteket får ett uppdrag att ta fram en strategi som ska tillse att inga skolhuvudmän bryter mot lagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Institutet för språk och folkminnen

Regeringen ökar anslaget till Institutet för språk och folkminnen. Anslaget avser särskilt insatser för de nationella minoritetsspråken, det svenska teckenspråkets ställning och för svenskar med annat modersmål än svenska.

Samtidigt ser vi med stor oro på de föreslagna förändringarna att flytta dialekt- och ortnamnsarkiven från Lund till Göteborg respektive från Umeå till Uppsala. Förslaget har rönt stora protester som det finns anledning att lyssna på. Kontakten mellan universiteten på respektive ort med arkiven kommer svårigen att kunna upprätthållas och stora värden riskerar att gå förlorade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bild och form

Bildkonstnärerna och MU-avtalet

Sedan 2009 finns ett nytt utställnings- och medverkanssättningsavtal (MU-avtalet) som likt ett kollektivavtal garanterar konstnären en viss minimisättning vid en utställning på en statlig institution. När det undertecknades av staten och berörda konstnärorganisationer innebar det en stor framgång för konstnärskollektivet. Men problemet är att många konstinstitutioner – däribland regionala och lokala offentliga museer och konsthallar – runt om i landet har valt att inte använda sig av avtalet trots att det är normerande för konstbranschen.

Med anledning av den nu pågående regionaliseringen av kulturpolitiken ser vi en gyllene möjlighet att lyfta fram konstnärernas arbetsvillkor vid de offentliga konstinstitutionerna genom att man i de regionala kulturplanerna slår fast att man vid all utställningsverksamhet finansierad med offentliga medel ska följa MU-avtalets minimivåer. Stödet bland medborgarna för en sådan hållning torde vara stort, med tanke på det starka stöd som finns för schysta arbetsvillkor på arbetsmarknaden.

För att detta avtal ska få en verklig praktisk betydelse för de konstnärer som ställer ut gäller att avtalet efterlevs. Vår uppfattning är att alla som får statligt bidrag till sin verksamhet ska följa MU-avtalet. Vi föreslår att regeringen utarbetar riktlinjer för att alla institutioner som får statligt bidrag följer MU-avtalet. Vi föreslår att regeringen skyndsamt bereder denna fråga och återkommer till riksdagen med förslag.

Fel! Okänt namn på

Vi föreslår också att regeringen ger uppdrag till Statens Kulturråd att ansvara för uppföljning av hur MU-avtalet efterlevs. Det är angeläget att MU-avtalet årligen följs upp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enprocentsregeln

Den så kallade enprocentsregeln, som har funnits sedan 1937 då Statens Konstråd bildades, rekommenderar att en procent av kostnaderna för offentliga byggnationer ska gå till offentlig gestaltning och konst. Regeln innebär arbete och rimliga ersättningar till konstnärer samt bidrar till en estetiskt tilltalande och spännande offentlig miljö. Att denna regel följs innebär en stärkt marknad för konsten och konsthantverket.

Fortfarande finns denna regel, men den förtjänar att påminnas om. Den gäller vid exploatering av nya bostadsområden, anläggande av nya gator, ny- och ombyggnader av skolor och äldreboenden. I offentligt ägda miljöer är detta enklare än vid privata.

Det är ett viktigt uppdrag att informera om regeln och att föra fram värdet av konstnärlig offentlig gestaltning. Även privata byggherrar börjar återigen upptäcka värdet av att i ett tidigt skede planera för offentlig gestaltning och konst i sina byggprojekt.

Konst i våra stadsmiljöer, både inne- och utomhus, skapar både skönhetsupplevelser och trygghet. Samtidigt skapar det arbetstillfällen för konstnärer som får marknadsmässigt betalt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det saknas dock idag kunskap om hur enprocentsregeln efterlevs. Vi anser därför att det vore viktigt att det sker en utvärdering av hur enprocentsregeln fungerar i praktiken. Det behöver göras en grundanalys av hur enprocentsregeln efterlevs i kommuner, landsting och på statlig nivå samt hos privata aktörer som byggbolag m.fl.

Vi vill därför att regeringen ger Myndigheten för kulturanalys, i samarbete med Statens Konstråd samt Konstnärsnämnden, i uppdrag att genomföra en sådan utvärdering men också parallellt förstärka informationen om enprocentsregeln. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kulturskaparnas villkor

En strategi för att stärka kulturskaparnas villkor

Arbetslösheten är hög, den nuvarande regeringen har misslyckats med sin jobbpolitik. Arbetslösheten bland kulturarbetare är högre än i många andra grupper och många kulturarbetare lämnar kulturarbetsmarknaden. Det är ett enormt slöseri med kraft, energi och talang. Sverige behöver mer kreativitet, inte mindre.

Kulturskaparna utgör navet i skapandet av kultur. De har ofta dåliga arbetsvillkor och svårare att passa in i de traditionella trygghetssystemen. Vi föreslår en höjning av anslaget till scenkonstallianserna. Vi föreslår för 2014

att Kulturarvslyftet omvandlas till ett projekt – Access – som är beprövat och visat sig fungera. Stödet för kulturskaparna är dock något som sträcker sig bortom vad som nu går att åstadkomma med tillfälliga anslagsökningar i budgeten. Vi anser också att det är ytterst viktigt att stärka kulturskaparnas avtalsställning när det gäller upphovsrättsfrågorna. Vi socialdemokrater vill uppdraga åt regeringen att utarbeta en strategi som har till syfte att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Scenkonstpensionerna

Sedan 2009 har det funnits ett förslag på hur de statliga scenkonstpensionerna ska kunna finansieras i framtiden, men regeringen har dröjt med att besluta om hur pensionssystemet ska förändras. Dagens system innebär att scenkonstorganisationerna har stora och oöverskådliga kostnader som gör det omöjligt att planera verksamheten.

Pensionskostnaderna för den enskilda scenkonstinstitutionen kan bli så orimligt höga att institutioner kommer att behöva skära ner i repertoaren om inte denna fråga snart får en lösning. En allt större del måste avsättas i reserv för oväntade pensionskostnader. Om institutionernas pengar låses upp i ett dåligt pensionssystem blir det mindre pengar över till verksamhet, och detta kan knappast vara meningen. Regeringen har tidigare sagt att frågan bör hanteras av parterna på scenkonstens område, men har inte lämnat besked om de ekonomiska ramarna för detta. Kulturministern meddelar nu att en avveckling av den nuvarande statliga pensionsordningen inte kommer att medföra några minskade statliga anslag till institutionerna.

Därigenom skapas förutsättningar för parterna på scenkonstens område att nå en överenskommelse. Samtidigt som regeringen vill överlåta pensionsfrågan till parterna vill regeringen genom ett nytt pensionsavtal frigöra pengar för kvalitetshöjande insatser inom scenkonsten. Vi uppmanar regeringen att skyndsamt ta initiativ till förhandlingar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kulturmiljö

Sveriges industriella kulturarv – vem tar ansvar?

De myndigheter och verk som kom till under Sveriges industrialisering har idag samlingar av stort intresse. Många har bedrivit egen museiverksamhet och samlingarna är i flera fall av yppersta världsklass i sina respektive slag. För statens trafikhistoriska samlingar (flyg, järnväg och väg) saknas idag långsiktiga finansieringslösningar och verksamheten är nedläggningshotad.

Stora delar Sveriges industriella arv förvaltas idag av aktörer som inte omfattas av den statliga eller regionala kulturpolitiken. Det är framför allt museer med statliga huvudmän under andra departement än Kulturdepartementet. Museer som kan nämnas är bland annat Postmuseum, Polismuseet och universitetsmuseerna, Trafikverkets Museer och Luftfartverkets flygsamlingar på

Fel! Okänt namn på

Arlanda. I dag ansvarar Trafikverket för tre museer och samlingar som byggts upp inom Statens Järnvägar, senare SJ, Banverket och Vägverket. Samlingarna är unika och järnvägssamlingen är t.o.m. en av de absolut främsta i sitt slag i världen.

Efter bolagisering samt effektivisering och renodling av myndigheters verksamhet har dessa samlingar och museiverksamheter blivit en del som är svår att förena med den löpande verksamheten. Vikten av en långsiktig strategi och finansiering av dessa verksamheter har blivit alltmer akut. Uppgiften att prioritera mellan bevarande av kulturarvet och den dagliga driften och förvaltningen hos myndigheter och bolag bör inte avgöras år från år, utan genom utarbetande av en långsiktig inriktning och finansiering och med ett tydligt ansvar från ägaren. Det är viktigt att finna långsiktiga lösningar för dessa museer och samlingar. Med anledning av ovanstående föreslår vi därför att regeringen gör en översyn och återkommer till riksdagen med förslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kulturmiljöer till minne av kända svenskar

Sverige har ett antal minnesmärken i form av gårdar och hus, skänkta eller testamenterade till föreningar, stiftelser och organisationer. Som exempel kan nämnas Erlander-gården i Ransäter, Dag Hammarskjölds Backåkra samt Bergmancenter och Bergmangårdarna på Fårö. Denna sorts minnesgårdar ska skiljas från andra kulturarvmiljöer, som bruk, herrgårdar och slott som ofta också har problem att långsiktigt hitta en verksamhetsform med ett stabilt huvudmannaskap. Särskilt Dag Hammarskjölds Backåkra har en problematisk situation. Svenska Turistföreningen (STF) fick gården som testamentsgåva, men testamentets statuter är inte anpassade för vår tid och STF har stora svårigheter att finansiera verksamheten. Vi anser att det vore en viktig uppgift att en inventering gjordes av de objekt som finns, bland annat de tidigare nämnda, och att man sedan gör en översyn av hur man kan lösa problemen. Kanske finns samordningsvinster att göra. Vi anser att regeringen bör se över denna fråga. Statens Kulturråd skulle kunna vara en lämplig aktör för uppdraget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Film

Digitalisering av biografier och digitalisering av filmarvet

Det är lovvärt att regeringen lyssnade på såväl oppositionen som filmbranschen och tidigarelade digitalbiosaftningen. Detta är klokt eftersom filmbolagen redan nu aviserar att analoga kopior kommer att upphöra. I reglerna för stöd till biograferna har krav ställts på att biografier ska redovisa en regelbunden biografverksamhet med många visningar. Biografier på mindre orter har därför haft svårt att söka stöd. Sverige har en unik biografstruktur, vilken innebär att tillgängligheten till film på bio har varit god. Men de mindre orternas biografier hotas nu av nedläggning, därför behövs det fortsatta stödet där kraven anpassas för biografier på mindre orter. Det finns även ett behov av

nya mötesplatser där film visas i storstädernas ytterområden. Digitaliseringsstödet bör innehålla en offensiv satsning på nya biografier och inte bara befästa en gammal struktur. Folkets Hus och Parker har gått före och sedan länge etablerat ”Digitala Hus”. Dels har deras liveutsändningar från bland annat Metropolitan blivit en succé, men i och med digitaliseringen kan dessa lokaler också användas för t.ex. interaktiva konferenser vilket kan vara en viktig lokaliseringfaktor för tjänsteföretag. Regeringen föreslår en digitalisering av filmarvet från och med 2015. Digitaliseringen av filmarvet kan påbörjas redan under 2014 genom att medel – 10 miljoner kronor – omfördelas från satsningen på att digitalisera biografier till digitalisering av film. Stödet till digitaliseringen av biografier finns tillgängligt även under 2014 eftersom det fortfarande finns biografier som förväntas inkomma med ansökningar. Att anslaget för digitalisering av biografier tas i anspråk för digitalisering av filmarvet under 2014 får inte leda till att biografier som ansöker om digitalisering nekas bidrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ungdomspolitik

Investera i våra ungdomar

Alla insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år ska ha ett ungdomsperspektiv. Ungdomar ska möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande. Vi tycker det är viktigt att ungdomar utvecklas till självständiga individer, samtidigt får inte det betyda att samhället och vuxenvärlden inte tar sitt ansvar. T.ex. är det viktigt att kommuner och Arbetsförmedlingen får ett tydligt ansvar för unga som lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg. Arbetslöshet är särskilt svårt för ungdomar, den riskerar att prägla deras liv för lång tid framåt. I regeringens remisspromemoria En ny ungdomspolitik som presenterades i juli 2013 aviserar regeringen att man avser att ta bort målen om ”verklig makt” och ”verklig välfärd” och istället hänvisa till en rad konventioner, – men säger inget om vad man anser göra för att motverka ett ojämlikt utfall. Vi anser att ungas delaktighet i samhället är central, ungdomsorganisationerna bör få stöd att utvecklas lokalt och t.ex. förbättra kontaktvägarna med kommuner och myndigheter. Ungdomspolitiken ska vara sektorsövergripande och behandla ungdomars levnadsvillkor inom områden som utbildning arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Ungdomar ska ha möjlighet att delta i demokratiska beslutsforum oavsett etnisk härkomst, sociala och ekonomiska förhållanden, bostadsort etc.

Ungas möjlighet till organisering är central för demokratin. I en World Values Survey-undersökning i Sverige – genomförd bland 1?208 slumpvis utvalda medborgare – finner vi att många unga svenskar är beredda att sälja sina demokratiska fri- och rättigheter. 7 procent skulle kunna tänka sig att lägga sin röst i riksdagsvalet på den politiker som ”erbjuder en mindre summa pengar eller annan gåva”. Hela 21 procent av 18–29-åringarna kan tänka sig att byta parti för en mindre summa pengar.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt finns det i denna grupp av unga medborgare en föreställning om att det inte spelar så stor roll om de lever i en demokrati eller inte. För nästan 23 procent av 18–29-åringarna är detta inte så viktigt. 26 procent tycker att det vore ganska eller mycket bra om Sverige styrdes av en ”stark ledare som inte behöver bry sig om riksdagen eller val”.

Ungdomsstyrelsens mest aktuella uppgifter visar att bara en tredjedel av de i åldern 16–29 år förstår syftet med och är ganska eller mycket intresserade av politik.

Endast 13 procent av de unga tror att de kan påverka politiska beslut och 15 procent anser att de har goda eller ganska goda möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen.

Men det finns också positiva tendenser. Viljan att vara med och påverka är dock större, 39 procent av de unga svarar att de vill vara med och påverka i den egna kommunen. Var man bor i landet har allt större betydelse för ungas politiska intresse. En större andel unga bosatta utanför storstadsregionerna känner sig mindre delaktiga i samhället. Ungdomsstyrelsens analys visar också att unga med utländsk bakgrund i socialt utsatta förorter är minst lika intresserade av politik och samhällsfrågor som genomsnittet bland unga i hela landet.

För oss socialdemokrater är det viktigt att demokratin utövas genom många vägar och på flera plan.

Vi ser ett framväxande problem med allt större främlingsfientlighet, som tar sig uttryck i islamofobi, afrofofi, antisemitism, antiziganism och homofofi samt framväxt av icke demokratiska rörelser och värderingar. Vi ser också problemen med färre unga som är partipolitiskt aktiva och också att demokratin som begrepp och praktik inte längre alltid är självklar.

Diskussionen om kommentarsfält och näthat har mycket snabbt blivit en aktualitet. Massmordet på Utöya, ett angrepp på norsk socialdemokrati men också på det demokratiska samhället i stort, har satt sökarljuset på dessa frågor. Det handlar också om att få unga människor att utöva och därmed förstå demokratin i praktiken och det kan man bland annat göra genom att stödja ungdomsorganisationer.

Samtidigt vill vi säga att många institutioner och organisationer tar dessa frågor på stort allvar. Vi vet också att mycket bra görs på detta område, men vi vill höja ambitionsnivån. Vi menar att man på detta sätt uppmuntrar mångfald och pluralism och öppnar dörrarna mellan Sverige och världen, mellan majoritetssamhället och de olika minoritetssamhällena. Trots den dystra bild som en rad rapporter visat finns det samtidigt positiva krafter bland unga, en vilja till solidaritet och engagemang, det vill vi uppmuntra. Fler unga människor väljer att engagera sig i de politiska ungdomsförbunden och detta är en positiv utveckling.

När det gäller ungdomsorganisationerna vill vi särskilt uppmuntra projekt som visar på hur man konkret och praktiskt arbetar med demokrati. Demokrati lär man sig inte i teorin utan genom att utöva sina demokratiska rättigheter. Det räcker inte med att värdegrundsarbete är inskrivet i läroplanerna, vi måste se till att våra unga får utöva demokrati i praktiken.

Ungdomsstyrelsen ger idag projektbidrag till verksamheter mot rasism och intolerans. Bidragets syfte är att stödja verksamheter som förebygger och motverkar rasism och liknade intolerans som bland annat islamofobi, afro-fobi, antisemitism, antiziganism och homofobi. Under 2011 har Ungdomsstyrelsen kunnat bevilja bidrag till långt färre än som sökt. Det visar alltså att det finns ett stort engagemang i dessa frågor och att det inte saknas vilja och idéer. Vi vill med anledning av ovanstående föreslå att Ungdomsstyrelsen ges i uppdrag att intensifiera sitt arbete med dessa frågor och sin bidragsgivning prioritera projekt initierade av organisationer som tydligt arbetar i syfte att motverka all sorts intolerans inom områdena demokrati, kultur, mångfald, integration, internationalisering, kulturutbyte och unga människors delaktighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Medier

Radio och tv i allmänhetens tjänst

Avseende mediefrågor, särskilt public service, hänvisar vi till Socialdemokraternas motion med anledning av regeringens proposition om public service.¹²

Granskningsnämndens roll och utökade uppdrag

Propositionen föreslår ett utökat uppdrag för Granskningsnämnden. Redan i dagens anslagsvillkor finns det krav på redovisning av effektivitet som Granskningsnämnden har till uppgift att bedöma. Vår uppfattning är att så länge bedömningen av effektivitet sker på ungefär samma sätt som utbudsbedömningarna är systemet acceptabelt. Regeringen anser att Granskningsnämnden bör tilldelas ökade resurser för uppdraget. Detta ger oss argument för att tolka uppdraget som att det innebär en betydligt mer ingående prövning av bolagens totala verksamhet, och därmed en överprövning av publicistiska beslut. Vi avslår att Granskningsnämnden ges detta utökade uppdrag, och därmed avslår vi även den föreslagna medelsökningen för detta uppdrag (1 miljon kronor). Vi föreslår dock att Granskningsnämnden behåller medlen att disponeras för vårt förslag att ge Granskningsnämnden i uppdrag att följa utvecklingen på mediemarknaden.¹³ Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

¹² 2013/14:164 Bildning och tillgänglighet, radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019, <http://www.regeringen.se/sb/d/16860/a/219688>.

¹³ Se Socialdemokraternas motion m.a.a. Prop. 2012/13:164 Bildning och tillgänglighet. Radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019, under rubriken Uppdrag till Myndigheten för radio och tv om public services marknadspåverkan. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/med-anledning-av-prop-201213_H102Kr2/?text=true.

Fel! Okänt namn nå

Finska språkets geografiska avgränsning i presstödsförordningen

Tidningar som har ett redaktionellt innehåll om minst 25 procent skrivet på finska, samiska eller meänkieli kommer från och med 2014 att ges begränsat driftsstöd inom ramen för presstödet. Tidigare har detta bara gällt finska. För samiska och meänkieli föreslås den geografiska avgränsningen bestämmas av de förvaltningsområden som språken tillhör. För finskan föreslås den geografiska begränsningen även fortsättningsvis utgöra Haparanda, Kalix, Överkalix och Övertorneå kommuner. Det finns inget skäl att finskan ska ha ett snävare avgränsningsområde. Därför bör, på samma sätt som för samiska och meänkieli, utgivningsorten för finskan bestämmas till det förvaltningsområde som språket tillhör enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Politik för det civila samhället

Ett starkt och levande civilsamhälle

Ett starkt och levande civilsamhälle är demokratins underbyggnad. Det består av ideella föreningar och stiftelser, folkrörelser och samfund, kooperativ, aktionsgrupper och nätverk, som har byggts av människor som i fri samverkan vill förverkliga sina idéer, utveckla gemenskapen och tillvarata sina intressen.

Det civila samhället skapar mötesplatser fredade för kommersiella lönsamhetskrav där medborgarna naturligt kan koppla sina egna erfarenheter och krav till ett vidare samhällsligt perspektiv. Det ökar medvetenheten om demokratins värden och bygger upp det egna ansvaret för demokratin.

Den förändringskraft som uppstår när människor möts till gemensam handling måste ha en avgörande roll i samhällsbygget. Samhällsarbetet måste bygga på tilltro till och respekt för medborgarnas eget engagemang och medborgarnas egna organisationer.

Med en levande vardagsdemokrati skapas den tillit till varandra och till de gemensamma institutionerna som kännetecknar ett gott samhälle med ett stort socialt kapital. Den visar att det är möjligt att tillsammans förändra tillvaron, göra något annorlunda och bättre. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Folkrörelsepolitik, en politik för det civila samhället

En sammanhållen politik för det civila samhället/folkrörelsepolitiken bör syfta till att:

- ? Människor ska ha bästa förutsättningar att delta i olika typer av folkrörelser: ideella och idéburna. Folkbildningen bör stärkas. Folkrörelserna, den ideella och idéburna sektorn ska bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter.

Fel! Okänt namn på

- ? Utveckla civilsamhällets organisationers förutsättningar att stärka människors roll att engagera sig för att förbättra sin livssituation eller samhället i stort.
- ? Stärka civilsamhällets organisationers roll i demokratin i stort och skapa bättre förutsättningar att vara röstbärare, opinionsbildare och granskare av politiken och andra makthavare.
- ? Fördjupa kunskapen och sprida kunskapen om civilsamhällets roll i hela samhället.

Organisationerna spelar en viktig roll i den demokratiska utvecklingen av samhället men också för sammanhållningen i samhället och fyller också en central roll som vakthundar när samhällets ansvar brister – när grupper hamnar utanför, när verksamhet inte fungerar. Organisationer kan vara sociala innovatörer, som ser samhällsproblem, tydliggör dessa och som även löser delar av dem, som behövs för att hela tiden utveckla och förbättra vår gemensamma välfärd.

Organisationer står för både en kollektiv och en individuell förändringskraft – där människor får verktyg att förändra sina egna liv genom att i en trygg och säker miljö prova sig fram och utvecklas. Den folkbildande miljö som finns inom de ideella organisationerna skapar modiga entreprenörer som vågar ta risker, vågar misslyckas och därigenom ofta lyckas.

I Sverige har viktiga sociala reformer ofta initierats av folkrörelserna därför att det funnits en strävan att ställa upp för medmänniskor och avhjälpa brister i samhället. Gradvis har sedan dessa insatser blivit en del av vårt gemensamma välfärdssamhälle. Samtidigt som utvecklingen har gått från att vissa funktioner tagits över av stat och kommun från folkrörelserna har detta skett i en naturlig demokratisk utveckling, och parallellt har de ideella organisationerna kunnat utveckla sin verksamhet och sina arbetsformer.

Det är viktigt att det offentliga samhället och civilsamhället finner naturliga samverkansformer. Den direkta politiska styrningen av civilsamhällets organisationer ska vara så liten som möjligt, men självklart ska grundläggande krav ställas, t.ex. vid mottagande av offentligt stöd.

Ideella organisationer förtjänar uppskattning, större utrymme och långsiktiga spelregler. Vi tycker därför att det är bra att det förs en dialog med folkrörelserna, den ideella och idéburna sektorn, en dialog som initierades av den socialdemokratiska regeringen i och med folkrörelseutredningen – Rörelser i tiden (SOU 2007:06). Alliansregeringen har under sitt regeringsinnehav intresserat sig för civilsamhället och agendan har varit klar, det har till stor del handlat om att placera idéburna organisationers roll på en "välfärdsmarknad". Överenskommelsen inom det sociala området från 2008 mellan regeringen, SKL och idéburna organisationer inom det sociala området talar om en rad olika principer som i sig är fullt rimliga men där tonvikten – i reformer men framförallt det politiska ledarskapet – ständigt lyfter upp ideella organisationer som utförarorganisationer. Den aspekten är viktig men det sker på bekostnad av röstfunktionen. Överenskommelsen präglas av en ideologiskt motiverad privatiseringsiver, som vi nu sett resultaten av. En politik som präglats av långtgående skattesänkningar och en politik som på sikt kan tvinga in organi-

Fel! Okänt namn på

sationerna i en roll som utförare av välfärdstjänster på ett sätt som inte är förenligt med deras roll som röstbärare. Vår uppfattning är det är bra att ideella och idéburna organisationer kan och får utföra offentliga verksamheter – de har mycket att bidra med. Och de är dessutom en viktig motkraft till kommersiella aktörer inom välfärdssektorn.

Vi uppmanar därför framväxt av socialt företagande, kooperativ och andra former där verksamheten ägs och leds av dem som arbetar i den. För att motverka att vinstintresset sätts före kvaliteten och för att upprätthålla välfärdssektorns framtida legitimitet – och ge fortsatt kvalitet och mångfald – krävs ett gemensamt arbete där civilsamhällets organisationer kan spela en avgörande roll.

I Sverige finns sedan länge en partiövergripande syn på människors självorganisering i ideella föreningar som viktig för samhällsutvecklingen och demokratin.

I överenskommelsen beskrivs ”dialog och samverkan” men vi vill höja ambitionsnivån och vill därför föreslå att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på årliga överläggningar mellan staten, SKL samt representanter för folkrörelserna, den ideella och idéburna sektorn. Detta skulle vara en modell som ger folkrörelserna, den ideella och idéburna sektorn en formell årlig förhandlingsrätt. Regeringen har föreslagit ökade medel för överenskommelser med idéburna organisationer. Vi tror att det är viktigt att ta till vara de erfarenheter som hittills gjorts innan man går vidare.

Inom kulturområdet finns organisationer som efterfrågar överenskommelser med stat och kommun som liknar den på det sociala området. Även där tror vi det är ytterst viktigt att ta till vara de erfarenheter som gjorts och dessutom ta särskild hänsyn till kulturområdets specifika karaktär och behov.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Finansiellt stöd till civilsamhällets organisationer

De ekonomiska förutsättningarna för sektorn är en komplex fråga. Regeringen bör ta initiativ till en utredning i syfte att belysa hur civilsamhällets organisationer finansierar sin verksamhet. De senaste åren har generella bidrag minskat till organisationer. Fokus på resultat, utvärderingar och vad varje enskild skattekrona resulterar i är skadligt för en verksamhet som bygger på folkbildning, möten och värden som oftast är svåra att mäta. Detta köp-, sälj- och resultatfokus främjar inte ideell sektor utan snarare en allt växande revisionsbransch. De generella bidragen bör öka. Sektorn lider också av en projekt-sjuka där allt större del av intäkter finns att hämta i styrda projektmedel. Dels styr pengar och det är tveksamt om staten ska styra verksamhetsmässiga satsningar i organisationer på detta sätt. Detta kan vara bra kring vissa samhällsliga insatser men också hindra organisationernas möjlighet till innovation och att identifiera nya samhällsutmaningar.

Frågan kring finansiering är också viktig ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Den klassiska organisationsstrukturen som ofta återfinns i folkrörelsemetodiska organisationer liknar den som återfinns i samhället i stort och skapar goda förutsättningar för att utvecklas inom organisationen och en trä-

ning i att ta ansvar för olika delar. De senaste åren har antalet kommunala och landstingsbidrag minskat avsevärt vilket påverkar främjandet av denna organisationsstruktur. Här har det offentliga ett stort ansvar. Det är svårt att hitta finansiering till frågor som inte konkret ligger inom ramen för respektive organisations kärnverksamhet. Det gör att det är nästintill omöjligt att hitta tillräckligt med kapital för att bedriva en tillräckligt stark opinionsbildning i sektorsfrågor. Det offentliga skulle kunna göra samhället en stor tjänst i att finansiellt stötta paraplyorganisationer eller sektorns egen infrastruktur för att bland annat bli utsatta för fler perspektiv och tillsammans utveckla en politik som stärker civilsamhället och samhället i stort.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Skattereduktion för gåvor till vissa ideella organisationer

Regeringen har infört att gåvor till ideella organisationer som arbetar med hjälpverksamhet bland behövande eller främjande av vetenskaplig forskning ska kunna ge rätt till skattereduktion. Möjligheten till skattereduktion gäller privatpersoners gåvor till organisationer som godkänts av Skatteverket. Att enskilda medborgare vid sidan av vad samhället gör bidrar till olika välgörande ändamål är ett välkommit tillskott för många verksamheter. Vår uppfattning är dock att samhällets insatser ska beslutas i demokratisk ordning. Frågan man ska ställa sig är varför vissa medborgare ska bekosta andras skattereduktion? För varje skattekrona som försvinner på grund av en införd avdragsrätt måste – allt annat lika – andra medborgare betala bortfallet.

Skatteverket har uttryckt farhågor om att det kommer att bli svårt att avgöra vilka organisationer som godkänns, det vill säga vad som ska definieras som "hjälpverksamhet bland behövande eller främjande av vetenskaplig forskning". Systemet upplevs också som krångligt av organisationer. Det är något motsägelsefullt i tanken att givaren måste uppmuntras med ett avdrag för att ge sina gåvor. Risken är att vi får en alltmer "privatiserad" välgörenhet och att offentligt stöd, som vi fattat beslut om i demokratiska forum, till föreningsliv, sociala verksamheter och forskning ersätts med privat finansiering via gåvor. Vi socialdemokrater anser därför att skatteavdrag för gåvor ska avskaffas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ideell föreningsverksamhet – privat näringsverksamhet

Bakgrund

I Sverige finns sedan länge en partiövergripande syn på människors självorganisering i ideella föreningar som viktig för samhällsutvecklingen och demokratin. Den finns tydligt uttryckt i den av riksdagen antagna propositionen 2009/10:55 En politik för det civila samhället. Där pekas ut att det civila samhället agerar utifrån ett huvudsakligen ideellt syfte, vilket innebär att de inte delar ut vinst till medlemmar, ägare eller annan person, utan återinvesterar eventuell vinst i verksamheten.

Fel! Okänt namn på

Samhällets stöd till det ideella föreningslivet tar sig många olika former, men kan sägas vara tydligast uttryckt i inkomstskattelagen¹⁴ där det ges en begränsad inkomstskatteskylldighet. Denna paragraf utgör också grunden för allmännyttiga ideella föreningars undantag från skyldighet att redovisa moms¹⁵ för verksamhet som inte är inkomstskattepliktig, men även som grund för undantaget från betalningsskyldighet för polisbevakningskostnader enligt ordningslagen.

Även den av riksdagen antagna idrottspolitiken¹⁶ bygger på samma stöd till den ideella verksamheten:

Staten ska aktivt stödja en fri och självständig idrottsrörelse, byggd på ideellt engagemang, som bedriver en bred verksamhet, som värnar om god etik, som ger lika förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män, som arbetar aktivt för integration samt värnar om demokratisk utveckling och delaktighet.

På senare tid har vi emellertid kunnat notera en glidning där olika myndigheter, ofta med hänvisning till EU-rätten, börjat bortse från den grundläggande distinktionen mellan ideell föreningsverksamhet och privat näringsverksamhet. Det är en utveckling som, utan att grunda sig på några politiska beslut, om den fortsätter helt kan komma att förändra förutsättningarna för den civila sektorn.

EU-kommissionen och momsfrågan

EU-kommissionen har i ett fördragsbrottsförfarande ifrågasatt den svenska mervärdesskattelagens undantag för allmännyttiga ideella föreningar från skyldighet att redovisa moms. Utgångspunkten är ett underkännande av mervärdesskattelagens villkor för yrkesmässig verksamhet (som bygger på inkomstskattelagen). EU talar i stället om att bedriva ekonomisk verksamhet som grund för att vara beskattningsbar person. Associationsformen saknar, enligt kommissionen, helt betydelse.

I departmentspromemorian ”Mervärdesskatt för den ideella sektorn, m.m.”¹⁷ föreslogs en anpassning till EU:s momsdirektiv, vilket kritiserades av den ideella sektorns organisationer. Vi socialdemokrater har argumenterat hårt för rätten att göra undantag för ideella föreningar från skyldighet att redovisa moms, med hänvisning till föreningarnas betydelse för samhället. Fortfarande är frågan dock inte avgjord. Vi uppmanar regeringen till fortsatt agerande.

¹⁴ Inkomstskattelagen 1 kap. 7 §.

¹⁵ Mervärdesskattelagen 4 kap. 8 §.

¹⁶ Reg. prop. 2008/09:126 Statens stöd till idrotten, <http://www.regeringen.se/sb/d/11704/a/121378>.

¹⁷ Mervärdesskatt för den ideella sektorn m.m. Ds 2009:58, <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/134795>.

Marknadsdomstolen och konkurrensfrågan

I ett ärende rörande Bilsportförbundets tävlingsregler, mer precist dess regel om att licensierade förare och funktionärer måste ha förbundets tillstånd för att delta i tävlingar utanför förbundets ramar, ålade Konkurrensverket Bilsportförbundet att ändra reglerna med hänvisning till att de bryter mot konkurrenslagen.¹⁸ Bilsportförbundet överklagade till Marknadsdomstolen, som i sitt beslut¹⁹ i princip ställde sig bakom Konkurrensverkets bedömning.

Den ifrågasatta tävlingsregeln bygger på Riksidrottsförbundets stadgar och har sin motsvarighet i regelverket hos i stort sett samtliga RF-anslutna förbund. Reglerna har beslutats av antingen respektive årsmöten/stämmor eller deras styrelser, i enlighet med idrottsrörelsens demokratiska processer.

I argumentationen för sitt beslut slår Marknadsdomstolen fast att ekonomisk verksamhet utgörs av all verksamhet som består i att erbjuda varor och tjänster på en viss marknad oavsett aktörens rättsliga form och oavsett hur den finansieras. Att vissa aktörer inte har ett vinstsyfte med sin verksamhet, utan att denna är ideell, spelar ingen roll, inte heller att intäkterna till viss del – och ibland kanske helt och hållet – ska täcka de utgifter som är förknippade med arrangerandet av tävlingen. Därför är idrottsföreningar, och ideella föreningar i allmänhet, så snart de bedriver någon form av ekonomisk verksamhet (vilket i princip alla gör) att betrakta som företag och därmed är konkurrenslagstiftningen tillämplig fullt ut.

En följd av detta är att interna beslut, fattade i demokratisk ordning, som på något sätt kan anses stå i strid med konkurrenslagstiftningen, är olagliga och kan ogiltigförklaras av Konkurrensverket och/eller Marknadsdomstolen.

Livsmedelsverket och föreningars serveringsverksamhet

Livsmedelsverket definierar ett livsmedelsföretag som varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan av livsmedel. I enlighet med EU:s definition görs ingen skillnad mellan olika associationsformer.

År 2009 kom signaler om att Livsmedelsverket i allt högre grad börjat applicera det regelverk rörande bland annat hygien och personalens utbildning som gäller exempelvis restauranger även om föreningars enkla och ofta tillfälliga serveringar bemannade av ideella krafter.

För idrottsrörelsens del löstes den akuta frågan genom att Riksidrottsförbundet, i samverkan med Livsmedelsverket, tog fram så kallade branschriktlinjer för idrottsföreningar. Men att den grundläggande problematiken finns kvar framgår av verkets kommentar: Livsmedelsverket har bedömt Riksidrottsförbundets branschriktlinje ”Säker mat i idrottsrörelsen” och informerat EU-kommissionen om den. Den anses vara ett lämpligt stöd för de livsme-

¹⁸ Konkurrensverket, dnr 709/2009,

<http://www.kkv.se/upload/Filer/Konkurrens/2011/Beslut/09-0709.pdf>.

¹⁹ Marknadsdomstolen, dnr 709/2009,

<http://www.marknadsdomstolen.se/Filer/Avg%C3%B6randen/Dom2012-16.pdf>.

Fel! Okänt namn på

delsföretagare/idrottsföreningar som berörs i arbetet med att leva upp till kraven i Europaparlamentets och rådets förordning²⁰ om livsmedelshygien, vilket motsvarar avsnitt 3 i denna branschriktlinje.

Konsumentverket om medlemmar som kunder

Konsument Göteborg anmälde 2010 ett antal kommersiella gymkedjor, men också den ideella föreningen Friskis & Svettis Göteborg, till Konsumentombudsmannen eftersom den krävde skriftlig uppsägning av ”medlemsavtal”, något Konsument Göteborg menade stred mot den konsumenträttsliga praxis som slagits fast av Marknadsdomstolen. Konsumentombudsmannen tog upp ärendet²¹ och menade att Marknadsdomstolens praxis att ett skriftligt formkrav vid uppsägning av konsumentförhållanden är oskäligt innebär att Friskis & Svettis villkor är ”oskäligt för konsumenten”.

Varken Konsument Göteborg eller KO gjorde alltså någon skillnad mellan en kund/konsumentrelation och en förening/medlemsrelation. Det vill säga, de likställde medlemmar med kunder och därmed ideella föreningar med privata näringsidkare. Friskis & Svettis valde i det här fallet att inte ta strid utan ändrade sina regler, vilket ledde till att KO lade ner ärendet.

Arbetsmiljöverket om minderårigas arbete

Arbetsmiljöverket gjorde 2010 en översyn av sina riktlinjer för minderåriga, det vill säga barn och ungdomar under 18 år, i arbetslivet. Förslaget till nya riktlinjer innebar överlag en avsevärd skärpning av då gällande bestämmelser vad gäller såväl tillåten arbetstid som krav på arbets-/uppdragsgivare.

I Arbetsmiljöverkets förslag gjordes ingen skillnad på om den minderåriga gjorde en ideell insats i en förening, som till exempel ledare eller domare, eller om det handlade om att tjäna pengar genom arbete i ett företag. Inte heller spelade det någon roll om han/hon själv över huvud taget tjänade några pengar på arbetet eller om intäkterna gick till föreningen, som till exempel vid försäljning av lotter och liknande.

Förslaget hade, om det verkställdes, inneburit stora problem för idrottsföreningarna. Nu drog Arbetsmiljöverket, efter massiv kritik på förslaget i dess helhet, helt tillbaka det.

Konkurrensverket om föreningars försäljning

Även Konkurrensverket har en inställning om att offentlig, ideell och privat verksamhet ska likställas. Ideella föreningars ofta blygsamma ekonomiska aktiviteter typ försäljning av fikabröd eller korv likställs allt mer med kommersiell näringsverksamhet vilket om detta drivs för långt möjliggör sådan verksamhet. Verksamheten konkurrerar sällan med någon och ingen kommer-

²⁰ (EG) nr 852/2004, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:226:0003:0021:SV:PDF>.

²¹ Dnr 2011:685:20.

siell aktör skulle vilja ta över den eftersom både omslutning och avkastning är för liten.

Fortifikationsverket syn på uthyrning av mark

En del av Riksidrottsförbundets medlemsförbund, exempelvis Bilspportförbundet, Motorcykel- och Snöskoterförbundet och Orienteringsförbundet, har sedan lång tid tillbaka lånat försvarsmark för träning och tävling. Ofta har det skett genom direkta kontakter mellan den lokala föreningen och det aktuella regementet.

På senare tid har förbunden, och deras föreningar, allt oftare stött på problem när de velat använda mark på skjutfält och liknande för sin verksamhet. Oavsett vad det berörda regementet haft för åsikt har Fortifikationsverket i många fall nekat uthyrning eller begärt en i föreningens ögon oskäligen ersättning.

Glidningens konsekvenser

I det ovanstående har getts några exempel på hur myndigheter i strid mot den politiskt beslutade politiken om det civila samhället likställer ideell verksamhet med privat näringsverksamhet. Om ingen åtskillnad görs innebär det att föreningslivet i sin verksamhet måste anpassa sig till lagstiftningen på en rad områden som är skriven med utgångspunkt från vinstsyftande aktörer på en marknad, det vill säga agerar efter en helt annan logik än den ideella föreningen.

I vissa fall har myndigheterna agerat på eget initiativ, i andra har det skett efter anmälningar från privatpersoner/aktörer. Oavsett hur ärendena aktualiserats har myndigheterna tolkat gällande lagstiftning eller regelverk utan att ta hänsyn till den övergripande inställning till ideell verksamhet som anges i politiken för det civila samhället, däremot med en ängslig blick på EU:s regelverk.

Exakt vilka konsekvenser den beskrivna glidningen kommer att få på kort sikt är omöjligt att säga. Utvecklingen kan komma att leda till att allt fler interna demokratiskt fattade förenings- och förbundsbeslut kan komma att ifrågasättas, att det ekonomiska stödet till föreningsdriven idrott (och föreningsdriven verksamhet i allmänhet) ifrågasätts och att ideella föreningsars särskilda villkor i skattehänseende ifrågasätts.

Det vill säga att både föreningsfriheten och den ideella sektorns särskilda ställning i Sverige ifrågasätts. Sammanfattningsvis kan man säga att det på senare tid går att iaktta en perspektivförskjutning där olika myndigheter, ofta med hänvisning till EU-rätten, börjat bortse från den grundläggande distinktionen mellan ideell föreningsverksamhet och privat näringsverksamhet. I strid mot den politiskt beslutade politiken om det civila samhället likställer flera myndigheter ideell verksamhet med privat näringsverksamhet. Om ingen åtskillnad görs innebär det att föreningslivet i sin verksamhet måste anpassa sig till lagstiftningen på en rad områden som är skriven med utgångspunkt från vinstsyftande aktörer på en marknad. Denna ovan beskrivna perspektiv-

Fel! Okänt namn på

förskjutning sker idag utan en rejäl debatt – vi menar att dessa frågor måste tas på allvar och vi vill arbeta för att förhindra en negativ utveckling i olika avseenden för det svenska civillsamhället. Regeringen bör skyndsamt ta initiativ till en översyn av ideella föreningars verksamhet jämfört med privat näringsverksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Folkbildning

Svensk folkbildning har en lång tradition av lärande och bildning byggd på demokratisk grund. I över hundra år har människor i Sverige samlats för att tillsammans studera på egna villkor, ta del av föreläsningar och delta i kulturprojekt. Då som nu var motiven att stärka sina möjligheter att påverka de egna livsvillkoren och ofta att påverka och förändra förhållanden i samhället. Folkbildningen omfattar verksamhet inom folkhögskolor och studieförbund. Folkbildningen kännetecknas av att den är ”fri och frivillig”, det vill säga fri från statlig styrning och frivillig för deltagarna.

En demokratisk samtalskultur har utvecklats inom folkbildningen, grundad på tolerans mot oliktankande och respekt för sakliga argument och fattade beslut. I det dagliga folkbildningsarbetet tar den sig uttryck i att deltagarna har ett stort inflytande och gemensamt är med och formar innehåll och uppläggning.

Inom folkbildningen värderas praktisk och teoretisk kunskap lika högt. Detta präglar också cirklarna, där det ofta ingår praktiska moment. Begreppet kan definieras som en utbildningsmetod designad att väcka medvetenheten hos deltagarna om att en individs personliga erfarenheter ofta är kopplade till sociala problem, där deltagaren uppmanas att agera för att förändra problemen som påverkar dem.

Det engelskspråkiga begreppet popular education eller franskans *Éducation populaire* rör sig i gränslandet mellan politik och pedagogik och bygger starkt på de demokratiska idealen hämtat från upplysningstiden.

Folkbildningen bidrar till en demokratisk utveckling av samhället och skapar engagemang till att delta i utvecklingen av samhället.

Dagligen ser vi exempel på att folkhögskolor och studieförbund kan vara drivkrafter för lokal och regional mobilisering och utveckling. Vi ser också att folkhögskolornas särskilda pedagogik lämpar sig särskilt väl för dem som behöver en ”andra chans”. Folkhögskolorna spelar idag en oerhört viktig roll i att bryta utanförskap och rusta människor att möta ett nytt arbetsliv. Staten kan härvidlag stödja folkbildningens organisationer, men på ett sådant sätt att de behåller sin fria ställning. Tyvärr ser vi att den borgerliga regeringen på olika sätt försöker knyta folkbildningens organisationer till modeller och system som undergräver deras självständighet. Våren 2006 presenterade den socialdemokratiska regeringen en proposition²² där det fastslogs att folkbild-

²² Regeringens proposition, 2005/2006:192 Lära, växa, förändra.

ningen är en angelägenhet för hela samhället och att ansvaret är delat mellan stat, landsting och kommuner.

Idag kan vi konstatera att en dialog mellan stat, kommun och landsting är absolut nödvändig, framför allt för att diskutera finansieringen av folkbildningen. Kommunernas folkbildningsanslag har kraftigt minskat och även landstingens.

Den ekonomiska situationen är tuff i många kommuner och landsting, men det är viktigt att staten tydliggör det gemensamma ansvaret. Regeringen bör, som föreslogs i propositionen, ta initiativ till årliga överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting om bidragen till folkbildningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den nya produktionsordning som växer fram genom den tekniska utvecklingen och drivs på av globaliseringen bygger i mycket på hanteringen av information. Informationsflödena har aldrig varit så omfattande som idag. Men verklig kunskap handlar inte bara om tillgång till information, utan lika mycket om förmåga att tolka den. All kunskapsförmedling måste ge redskapen att självständigt tolka och värdera information, se sociala sammanhang och skilja mellan fakta och värderingar. I detta arbete har den idéburna folkbildningen en central roll.

Regeringen hyllar i ord folkbildningen men underkänner ändå dess fria och oberoende ställning. Regeringen har tidigare urholkat folkbildningsanslaget genom att ta av anslaget för utvärdering av folkbildningen. Man föreslår nu att 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget ska öronmärkas för läsfrämjande åtgärder. Dessa medel ska fördelas av Folkbildningsrådet i enlighet med förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Denna "satsning" innebär alltså att folkbildningen i särskild ordning ska ansöka om sina egna pengar. Desto mer absurt ter sig detta förslag då folkbildningen redan idag sammantaget använder betydligt mycket mer än 30 miljoner kronor för läsfrämjande insatser. En stor del av den folkbildande verksamheten är per definition läsfrämjande, folkbildningen stärker den enskildes förmåga att uttrycka sig, att skriva texter, förstå skeenden och påverka. Därför blir detta bara ett slag i luften. En bättre ordning vore om regeringen tog initiativ till samtal och dialog med folkbildningen om ett gemensamt läslyft. Det är med respekt man bör närma sig den fria och frivilliga folkbildningen, inte genom pekpinna och administrativa åtgärder. Vi avslår således regeringens förslag att öronmärka 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är också förvånande att den planerar att ge Myndigheten för kulturanalys uppdraget att utvärdera kulturverksamheten inom folkbildningen samtidigt som man inte har några förslag när det gäller utvärdering av hela folkbildningen, t.ex. centrala områden som livslångt lärande och demokrati.

Folkbildningen är Sveriges största kulturarena och en betydande arbetsmarknad för landets kulturarbetare. De tio studieförbunden erbjuder mer än 30 000 kulturprogram varje år, med nästan 18 miljoner deltagare. De 150 folkhögskolornas kulturprogram lockade 445 000 deltagare 2012. De korta estetiska kurserna hade cirka 13 000 deltagare, de estetiskt inriktade yrkeskurserna på eftergymnasial nivå hade 1,3 miljoner medverkande, varav drygt

Fel! Okänt namn på

en halv miljon var yrkesutövande kulturarbetare. Folkbildningsrådet genomför 2013 och 2014 en utvärdering av kulturprogrammets betydelse för landets kommuner, för deltagarna och för de medverkande. Studieförbundens program tillskrivs av både kommunerna och studieförbundens företrädare en bredare inriktning än den kommunala kulturverksamheten. Studieförbuden når t.ex. ut till grupper i samhället som mer sällan tar del av kultur och till mindre orter utanför städerna. Utredarnas slutsatser är att om studieförbundens kulturprogram skulle försvinna så skulle små orter förlora en väsentlig del av sitt kulturutbud. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Idrott och friluftsliv

Alla ska fritt kunna se stora idrottsevenemang – inrätta en evenemangslista

Stora idrottsevenemang tillhör de mest sedda tv-programmen. Viktiga sportändelser är en del av vårt samhälle som alla är delaktiga i – från läktaren eller tv-soffan. Vi vill att det ska fortsätta vara så.

Trots att riksdagen fattat beslut om att uppdra åt regeringen att bereda frågan om en evenemangslista är frågan ännu inte löst.

Vi motsätter oss en utveckling där stora sportevenemang enbart sänds i betalkanaler som inte alla har tillgång till. Folket ger idrotten sin kärlek och stora resurser på många olika sätt. Vi tycker att det är viktigt att sporten också ger upplevelser tillbaka till hela det svenska folket.

I samband med att EU:s AV-direktiv implementerades i Sverige, infördes ett krav i radio- och tv-lagen att den som innehar den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället inte får utnyttja rättigheten på ett sådant sätt, att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri television se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund för det, med en mindre tidsförskjutning. I praktiken innebär lagkravet att stora evenemang ska sändas fritt i hela landet. De evenemang som avses är enligt lagen sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige. I Sverige bereddes frågan noga i samband med att lagkravet infördes. Syftet med lagkravet var helt enkelt att säkerställa allas tillgång till stora evenemang, och då avsågs i första hand stora internationella sportevenemang men även andra evenemang av stor betydelse för svenska samhället. Tidigare har denna reglering inte längre behövt användas, eftersom sådana evenemang alltid sänts i SVT eller TV4, som båda sänder fritt i hela landet. Det har dock blivit vanligare att sporträttigheter köps av betalkanaler eller kanaler som inte når hela landet. För att regleringen ska ha praktisk verkan krävs att regeringen meddelar föreskrift om vilka evenemang som åsyftas. Motsvarande listor är idag vanliga i Europa och finns införda i många andra länder som Finland, Storbritannien, Österrike, Frankrike, Tyskland, Irland och Italien. Den finska listan kan här utgöra utgångspunkt. Det är rim-

Fel! Okänt namn på

ligt att definitionen av evenemang av nationell betydelse omfattar OS, fotbolls-VM och EM för män och kvinnor i dess helhet, utomhus-VM och EM i friidrott samt vinteridrotten, det vill säga. längd-VM i skidor, alpina VM samt ishockey-VM i dess helhet. Även evenemang som Vasaloppet och Nobelfesten kan inkluderas. I samband med införandet av möjligheten till en s.k. evenemangslista i svensk lag har Kulturutskottet uttalat att med hänsyn till svensk idrotts ekonomi och konkurrenskraft, finns anledning att lämna idrottsevenemang där rättigheter upplåts av inhemska arrangörer utanför en eventuell lista. Inga av rättigheterna till ovan nämnda evenemang vilar hos något nationellt förbund eller kan väntas göra det i framtiden. Regeringen har gett ett uppdrag åt Myndigheten för radio och tv att bereda frågan. Ett konsultföretag har tagit fram en underlagsrapport på uppdrag av Myndigheten för radio och tv. I den definierar man "fri tv" som en programtjänst som kan tas emot "av en väsentlig del av allmänheten i fri-tv om minst 85 % av befolkningen har tillgång till programtjänsten utan några ytterligare kostnader utöver licensavgift och/eller avgift för baspaket." Med detta sätt att resonera betyder det att 15 %, det vill säga ca 1,5 miljoner människor, riskerar att inte kunna ta del av utbudet. Enligt vår uppfattning är detta inte en acceptabel lösning. Vilka är det då som skulle ställas utanför om man ställer kravet till 85 %? Enligt SVT är det de hushåll som endast har fritv i marknätet (SVT, TV4, och TV6) och det är troligt att det är låginkomsttagare och äldre som drabbas i något högre utsträckning.²³ Vi uppmanar regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag till beslut. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Idrotten en del av välfärden

Var tredje vuxen är medlem i en idrotts- eller friluftsförbund. Idrotten är den frivilligorganisation där den allra största gruppen medborgare gör insatser. Var femte vuxen gör frivilliga insatser inom idrottsrörelsen. Det är mer än en miljon människor som gör ett stort bidrag till vårt samhälle. Idrottsrörelsen är en nyckel till att svenskar är världsbäst på frivilligjobb. De ideella krafterna inom idrottsrörelsen gör ovärderliga insatser för att engagera och aktivera barn och unga. Denna unika situation ska vi utveckla och ta till vara.

Vi vill värna idrotten som en del av vår gemensamma välfärd. Vid sidan av ett brett folkligt engagemang är samhällets stöd mycket betydelsefullt. Vi prioriterar därför samhällets stöd till idrotten och sätter det före stora skattesänkningar.

Vi ser också med oro på de höjda avgifterna inom idrotten. Vi vill motverka den nuvarande utvecklingen med sänkta bidrag till idrottsrörelsen som leder till ökande avgifter för idrottande och som stänger dörrar till idrottsligt engagemang. Vi föreslår därför ett Handslag med föreningslivet och avser att

²³ Artikel Aftonbladet Debatt, SVT:s vd Eva Hamilton, 2013-10-04, <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/medier/article17595330.ab>.

Fel! Okänt namn på

inleda en dialog med Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv (se även avsnittet Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott).

Andra följer idrotten som publik på läktaren eller framför teven. Idrotten engagerar. Idrott är både en massrörelse och ett mediefenomen där den globala elitens prestationer trolldröjer oss.

Det finns skäl att oroa sig för situationen inom idrottsrörelsen. De stora skattesänkningarna har urholkat de gemensamma finanserna. Följden är att mer än var femte kommun drar i år ner på stödet till idrottsföreningar. Enligt Riksidrottsförbundet har föreningarnas avgifter ökat mycket under de senaste tio åren. När kommunernas stöd till idrotten minskar ökar kostnaderna för familjer med idrottande barn. Vi anser att frågan om de alltmer höjda avgifterna i idrottsklubbarna är en central och viktig fråga för svensk idrott. Därför bör regeringen se över problemet med de ökande avgifterna, och återkomma till riksdagen med förslag till insatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Svenskt Friluftsliv

Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation som består av 23 ideella friluftsföreningar som tillsammans har 2 miljoner medlemmar. Svenskt Friluftsliv arbetar för att värna allemansrätten, stärka finansieringen för friluftsföreningarna och höja statusen för friluftslivet. Detta är ett viktigt arbete som förtjänar uppmärksamhet och engagemang. Det svenska friluftslivet har idag sin hemvist på Miljödepartementet. En bättre ordning skulle vara att låta anslaget till friluftslivet sortera under Kulturdepartementet tillsammans med idrotten där kompetensen för frågor som rör idrott för friluftsförfrågor finns. Detta skulle också medföra att frågorna bättre hålls samman inte minst eftersom både idrott och friluftsliv i riksdagen finns inom Kulturutskottets verksamhetsområde. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (vad gäller övriga förslag som rör Svenskt Friluftsliv, se även avsnittet Alla barns rätt till kultur och idrott, där vi föreslår ett Handslag med friluftslivet).

Elitidrottares möjlighet att kombinera idrott och studier

Skapa bättre möjligheter för elitidrottare att kombinera idrott och studier vid universitet och högskola.

Utveckla ett samlat internationellt program för idrottsmäns möjligheter till yrkeskarriär. Det ska ske i samverkan mellan idrottsrörelsen, staten, högskolor, universitet och kommuner. Elitidrottare är av naturliga skäl under sin idrottskarriär helt koncentrerade på träning och på att lyckas i sin idrott. Inte sällan tvingas de avstå eller helt ge upp utbildningsambitioner. Det vill vi ändra på. Vi vill att det utvecklas fler och mer omfattande samarbeten mellan universitet och högskolor och olika specialidrottsförbund. Vi vill att elitidrottare ges särskilda förutsättningar för högskolestudier. Det handlar om att lärosätet har en förståelse för elitidrottares särskilda behov och förutsättningar. Det handlar exempelvis om att kunna ta ledigt för träningsläger eller tävlingar utan att det hindrar utbildningen. Det handlar också om att det på studi-

Fel! Okänt namn på

eorten finns tillgång till högklassiga träningsanläggningar och tränare som möter elitidrottarens behov.

När idrottskarriären är över står många utan rimliga möjligheter att komma in i en annan yrkesbana. Andra länder som exempelvis USA har sedan lång tid särskilda universitetsprogram för elitidrottare.

Vi tycker att det är hög tid att Sverige utvecklar – anpassade för svenska förhållanden – ett väl fungerande system för att tidigt i idrottskarriären ge elitidrottsmän och kommande elitidrottsmän möjlighet och insatser för en civil karriär efter idrotten. Vi vill därför tillsammans med idrottsrörelsen utveckla ett samlat program för idrottsmäns möjligheter till yrkeskarriär efter den aktiva idrottstiden. En hel del görs redan av enskilda klubbar i samverkan med kommuner och i vissa fall andra utbildningsanordnare. Vi vill nu ta ett samlat nationellt grepp där såväl staten, högskolor och kommuner samverkar. Tidiga anpassade utbildningsinsatser som går att kombinera med en elitidrottskarriär är en del i detta program. Men även insatser som personliga karriärplaneringsprogram och särskilda specialinriktade team inom arbetsförmedlingen bör prövas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lika villkor för pojkar och flickor inom idrotten

Vi vill verka för lika möjligheter för tjejer och killar att utöva idrott. Orättvis resursfördelning som missgynnar flickor och deras idrottsaktiviteter måste upphöra.

Sju av tio pojkar och flickor tränar idrott upp till femton års ålder. I de övre tonåren sjunker det organiserade idrottandet, särskilt bland flickor. Där grundläggs skilda idrottsvanor mellan könen, där kvinnor motionerar mer än män men idrottar i organiserad form i mindre utsträckning än män. Tillgången till träningslokaler är bättre för idrotter som domineras av pojkar. Det är viktigt att flickor och kvinnor inte missgynnas när de statliga resurserna till idrotten fördelas inom idrottsrörelsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sexuella övergrepp på barn i idrottsmiljöer

Den före detta höjdhopparen Patrik Sjöberg och friidrottstränaren Yannick Tregaro har under 2011 trätt fram och berättat att de som barn utsatts för sexuella övergrepp av sin idrottstränare. Sexuella övergrepp är oförenliga med svensk idrotts grundvärderingar. Alla barn och ungdomar har rätt att idrotta och utvecklas i en trygg miljö och bemötas med respekt. Det är därför utmärkt att Riksidrottsförbundet har en policy och vägledning mot sexuella övergrepp med råd och stöd till föreningar, aktiva och föräldrar om hur man kan motverka och hantera övergrepp. En bra förebild för hur man kan arbeta med dessa frågor är Svenska Scoutrådets projekt ”Trygga möten”. Vi vill betona vikten av regeringen noga följer denna fråga, uppmuntrar forskning och ny kunskap i frågan samt ökar ambitionerna i nära dialog med idrottsrörelsen och andra organisationer som engagerar barn och unga. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn nå

Brottslighet i samband med idrottsarrangemang – stoppa huliganerna!

Huliganism har under många år varit ett gissel i samband med idrottsarrangemang. I mars 2013 lade utredaren Björn Eriksson sitt slutbetänkande Mer glädje för pengarna. I utredningen presenterades ett 60-tal förslag för att motverka brottslighet i samband med idrottsarrangemang. Det handlar om ansvarsfrågor, arenasäkerhet, arrangemangsfrågor, bruket av alkohol och andra droger, men även förekomsten av våld, hot och trakasserier inom fotboll och ishockey. En oroande tendens är att kriminell infiltration i idrottsklubbar också är ett reellt problem. Det är nu viktigt att regeringen går vidare med de förslag som utredningen gett. Mycket kunde ha gjorts tidigare, men tyvärr har regeringen inte visat tillräckligt intresse. Regeringen måste också följa upp de förslag som gäller parterna.

Vi vill även se till att de som dömts för tillträdesförbud i samband med bråk vid idrottsarrangemang också ska kunna få anmälningsplikt till polisen i anslutning till högriskmatcher. Riksdagen beslutade förra året att regeringen skulle återkomma med ett förslag om anmälningsplikt. Anmälningsplikt innebär att personer som exempelvis är dömda till tillträdesförbud, våldsbrott eller ordningsstörning som är relaterad till idrottsevenemang ska kunna beläggas med anmälningsplikt på polisstationer under matchdagar. Då hålls kända bråkmakare borta från arenorna. Anmälningsplikt är ett viktigt verktyg, men måste kompletteras med andra åtgärder också. Ett sådant är en effektiv kameraövervakning på arenorna. Bråkmakare måste kunna identifieras. Få supportrar är beredda att betala dyra biljetter för att sedan få matchen avbruten på grund av bråk och störningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2013

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S)

Peter Johnsson (S)

Per Svedberg (S)

Isak From (S)

Kerstin Engle (S)

Christina Zedell (S)

Agneta Gille (S)